

Slovenski ČEBELAR

letnik CXXI • 9/2019

Vedeti za točno
državo porekla
hrane je pravica
potrošnikov!

- Cementni oz. melecitozni med – kaj s satjem
- Kako pomembna je hladilnica v čebelarstvu, se zaveš šele, ko jo imaš
- Čas prodaje čebeljih pridelkov in izdelkov
- Azijski sršen (*Vespa velutina nigrithorax*)

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.
 Gabrje 42, 1356 Dobrova
 Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307
 GSM: 031 351 964
 E-pošta: robineli@siol.net
 WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA IN PRODAJA
 VSEH VRST SATNIC.
 PO DOGOVORU MOŽNA
 IZDELAVA SATNIC IZ
 LASTNEGA VOSKA.

OD 01.09. DO 31.12.
 JE MOŽNA
 IZDELAVA SATNIC IZ
 LASTNEGA VOSKA
 OD 15 kg DALJE.

OGLEDITE SI IZDELAVO
 SATNIC NA
 NAŠI SPLETNI STRANI.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME TRGOVINA - ČEBELARSTVO

IZOLACIJSKE PENE

TESTNA MREŽA PVC

SATNIKI

MATIČNA REŠETKA

OJAČANA RAZSTOJŠČA
RAZSTOJŠČA 11+3
JAHČI ZA SATNIKE

LESENA TESTNA MREŽA

ČEBELJE POGAČE

PITALNIK 5l
S CEVKO

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBILNE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARIJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
 4-% POPUST PRI
 GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Logar
 ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK-PETEK:

09.00-12.00

13.00-17.00

SOBOTA:

09.00-12.00

Praznujemo 40 let tradicije podjetja!

Našim strankam zato podarjamo **10% popust** na
 vso čebelarstvo opremo od 16.-30.9.2019.

LOGAR TRADE D.O.O.
 POSLOVNA CONA A 41
 SI-4208 ŠENČUR

04 25 19 410

info@logar-trade.si

www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Popust velja od 16. - 30.9.2019 za artikle, ki so na zalogi. Popusti se ne seštevajo.

Pri gotovinskem nakupu čebelarstvo opreme nad 100,00 € priznamo čebelarjem z veljavno čebelarstvo izkaznico 4 % popusta.

UVODNIK

Spoštovani članice in člani Čebelarске zveze Slovenije!

Vsak med mora imeti označeno točno državo porekla! Čebelarска zveza Slovenije gre odločno v boj proti ponaredkom medu in zahteva zaščito potrošnika preko navedbe države porekla. V ta namen smo izdelali poseben plakat, ki bo to akcijo spremljal tako doma kot v tujini!

Čebelarска zveza Slovenije si že dolgo časa prizadeva za promocijo čebelarstva, prenos znanja in zagotavljanje kakovosti v svetovnem merilu. Prizadevamo si za ozaveščenost prebivalstva o pomenu čebelarjev, čebelarstva in čebel za ohranjanje biodiverzitete, preprečevanje svetovne lakote in spodbujanje gospodarstva, predvsem v okolju malih, družinskih kmetij. Naše pobude so uspešne, letos smo že drugo leto v okviru Organizacije združenih narodov praznovali svetovni dan čebel.

Rast čebelarskega sektorja in pozitivne dejavnosti čebelarских organizacij in vlad, ki k temu prispevajo, pa pomenijo tudi povečane trgovinske tokove med državami EU in izven EU. **Verjamemo, da je med, pridelan v EU in izven EU, kakovosten, in menimo, da je poznavanje porekla medu za potrošnika pomembna informacija, za pridelovalca pa pomembna možnost promocije kakovosti medu.** Lastnosti medu so odvisne od geografskega porekla, in ker se med uporablja v prehranske in terapevtske namene, je za potrošnika informacija o poreklu nepogrešljiva. Poleg tega je poznavanje države porekla medu ključnega pomena pri zagotavljanju boljše sledljivosti in s tem zaščite potrošnikov, pa tudi pri

ozaveščenosti potrošnikov, da se v vseh državah s pomočjo čebelarstva skrbi za ohranjanje narave.

V EU je dovoljeno označevanje mešanic medu, ki izvirajo iz držav EU in ne-EU na način, da se države porekla teh mešanic označi zgolj kot »EU in ne-EU«. ČZS meni, da takšna informacija potrošniku ne pove ničesar o poreklu medu. Izkušnje pa kažejo, da je ta informacija potrošnikom zelo pomembna, sploh ker jo lahko dobijo ob nakupu dražjega medu. **Potrošniku mora biti zagotovljena nedvoumna informacija o poreklu medu ne glede na ceno proizvoda.**

Od Evropske komisije pričakujemo, da ščiti interese vseh državljanov EU, in zato želimo, da se direktiva o medu (Direktiva sveta 2001/110/ES Direktiva Sveta 2001/110/ES z dne 20. decembra o medu in Direktiva Evropskega parlamenta in sveta 2014/63/EU z dne 15. maja o spremembi Direktive o medu) spremeni tako, da se člen 2 (4a) glasi: **»Država oziroma države porekla, kjer je bil med pridelan, se navedejo na označbi.«**

Naj medi!

Mag. Andreja Kandolf Borovšak,
svetovalka JSSČ za varno hrano

Peticija v podporo označevanja točnega porekla medu

Čebelarска zveza Slovenije meni, da ima vsak potrošnik pravico, da izve točno državo porekla hrane, zato je na Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano poslala pobudo, da bi tudi na nalepkah medu bila država porekla jasno označena. V tem primeru izraz »mešanica medu iz EU in ne-EU« ne bi bila več dovoljena na ravni celotne EU. Pobudo bo Evropski komisiji podalo naše ministrstvo.

Na spletni strani www.eatoriginal.eu zbirajo podpise za peticijo, da bi bilo za vso hrano v EU obvezno označevanje porekla. Predlagamo, da se tej pobudi odzovemo tudi čebelarji in izpolnimo obrazec na omenjeni spletni strani.

Kliknite na »sign in«, ko v zgornji vpisni kvadrata vpišete Slovenia, se vam odprejo okenska za vpis podatkov v slovenščini. **Z vsakim svojim podpisom pa bomo tudi s pobudo o označevanju točnega porekla medu bližje cilju!**

Predstavniki Čebelarске zveze Slovenije bomo tudi na čebelarском kongresu Apimondia v Kanadi zbirali podpise čebelarjev in strokovnjakov, ki se ukvarjajo s čebelarstvom, z namenom, da bo naša pobuda uspela.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak,
svetovalka JSSČ za varno hrano

KAZALO

UVODNIK

Mag. Andreja Kandolf Borovšak 235

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Simon Golob: Redno spremljanje stanja varoj – ključ do uspeha 237

Franc Šivic: Cementni oz. melecitozni med 238

Franc Gosar: Kako pomembna je hladilnica v čebelarstvu, se zaveš šele, ko jo imaš 240

Vlado Auguštin in Mitja Zupančič: Strokovni posvet o ekološkem čebelarjenju 241

Tanja Magdič: Čas prodaje čebeljih pridelkov in izdelkov 242

Nataša Klemenčič Štrukelj: Vaša embalaža – vaša prepoznavnost 243

Milan Meglič: Ob 20. obletnici kontrolirane pridelave medu v Republiki Sloveniji (I. del) 245

Mojca Pibernik in dr. Danilo Bevk: Azijski sršen (*Vespa velutina nigrithorax*) 246

dr. Janez Grad: Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi opraševalci cvetja (III. del) 249

DELO ČEBELARJA

dr. Peter Kozmus: Čebelarjeva opravila v septembru 251

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Vlado Vogrinec: Heinrich Storch: Na žrelu (Am Flugloch) 253

IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV 255

OBVESTILA ČZS 257

OGLASI 262

V SPOMIN 265

INDEX

EDITORIAL

Andreja Kandolf Borovšak, MSc 235

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Simon Golob: Regular monitoring of varroa presence - the key to success 237

Franc Šivic: Cement oz. melecitose honey 238

Franc Gosar: You learn of the importance of cold storage only when you have one 240

Vlado Auguštin and Mitja Zupančič: Expert consultation on organic beekeeping 241

Tanja Magdič: Time of sale of bee products 242

Nataša Klemenčič Štrukelj: Your packaging - your visibility 243

Milan Meglič: At the 20th anniversary of controlled honey production in the Republic of Slovenia (part I) 245

Mojca Pibernik and Danilo Bevk, DSc: Asian hornet (*Vespa velutina nigrithorax*) 246

Janez Grad, DSc: Bumblebees, indispensable but endangered flower pollinators (part III) 249

BEEKEEPER'S WORK

Peter Kozmus, DSc: Beekeeper's tasks in September 251

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Vlado Vogrinec: Heinrich Storch: At the hive entrance (Am Flugloch) 253

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS 255

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA 257

ADS 262

IN MEMORIAM 265

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKA ZVEZE SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si

Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si

Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si

Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Bozovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://ecelebar.czs.si/User/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:

Vlado Auguštin: 01/729 61 12, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si

Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko

Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si

Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 04, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane

Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si

Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si

Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomasz.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicelebar.php

GlasiloslovenskičebelarjejeustanoviloSlovenskočebelarskodruštvozaKranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarška zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Mira Jenko Rogelj, Janez Gregori, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicelebar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani: 165 €, četrtina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4–do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7–do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

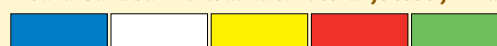
Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Vse cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7850, Tiskano: 26. 8. 2019.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Ličinka voščene vešče, viseč na nitki. Bronasto priznanje na mednarodnem natečaju čebelarske fotografije Čebelarske zveze Slovenije 2019. Foto: Il'fat Rišatovič Asmandijarov, Rusija

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

2015 2016 2017 2018 2019

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarška knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni dan četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, čebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

- Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarskem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarskem razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.
- Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarskem centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

Redno spremljanje stanja varoj – ključ do uspeha

Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
simon.golob@czs.si

V zadnjih tednih smo čebelarji že začeli pripravo čebeljih družin na zimo. Izvedli smo poletno zatiranje varoj, s krmljenjem pa poskrbeli, da so si čebele ustvarile potrebne zaloge hrane, ki so v venci okrog zalege ter v stranskih satih. V družinah se je že izlegel del dolgoživih zimskih čebel, ki postopoma zamenjujejo svoje kratkožive poletne predhodnice. Ker morajo biti zimске čebele čim bolj vitalne ter obenem nepoškodovane od varoj, je pravočasno in učinkovito poletno zatiranje ključno. Pa se je z uspešnim poletnim zatiranjem naše delo na področju nadzora nad varojami res že končalo?

Ker se varoje hitro prilagajajo, je dandanes za uspešno čebelarjenje potreben reden nadzor nad njihovim številom. Priporočljivo je, da z uporabo diagnostičnih metod nadzor izvajamo celotno sezono, predvsem pa je to pomembno **v poletno-jesenskem času, ko je negativni vpliv varoj na čebele največji**. Ta se v sezoni prvič intenzivneje pokaže, ko se ustavi zaleganje trotovske zalege. Takrat varoje, ki so bile prej v trotovinu in niso povzročale opazne škode, začnejo prehajati v delavsko zalego. To pa se dogaja ravno v času, ko se začenja razvoj dolgoživih zimskih čebel, ki so na prisotnost varoj še toliko bolj občutljive. Poškodbe, povzročene s strani varoj, jim zmanjšajo odpornost proti boleznim, proti zimskim razmeram ter jim kritično skrajšajo življenjsko dobo. Vse naštetu pa je lahko že vzrok za propad čebelje družine v zimskem ali zgodnjepomladanskem času.

Varoje lahko uspešno nadziramo le tako, da znamo vedno oceniti število teh zajedavcev v čebeljih družinah. Zato moramo redno izvajati diagnostiko in glede na pridobljene podatke načrtovati svoje dejavnosti.

Najpogostejša metoda diagnostike je uporaba testnega vložka, s pomočjo katerega spremljamo naravni odpad ter odpad varoj po zatiranju. Pri spremljanju števila varoj preko naravnega odpada, upoštevamo, da spomladi in poleti ena naravno odpadla varoja na dan, pomeni okrog 150 varoj v čebelji družini, pozno poleti pomeni od 150 do 300 varoj, v pozni jeseni pa ena naravno odpadla varoja na dan pomeni okrog 500 varoj v čebelji družini. Metoda spremljanja je dokaj hitra in za čebelje družine nemoteča, zato jo lahko uporabljamo v več panjih ter tako dobimo vpogled v stanje večjega števila čebeljih

št. varoj na 300 čebel	stopnja okuženosti
0-3	1 %
4-6	1-2 %
7-9	2-3 %
10-12	3-4 %
13-15	4-5 %
16-18	5-6 %
19-21	6-7 %
22-24	7-8 %
25-27	8-9 %
28-30	9-10 %
31-33	10-11 %
34-36	11-12 %

družin. Pomembno je, da imajo testni vložki mrežo, da čebele ne morejo priti v stik z odpadlimi varojami, ter da pokrivajo celotno podnico panja. Naša naloga pa je redno čiščenje, saj tako preprečimo čezmerno nabiranje panjskega drobirja, ki lahko hitro postane gojišče voščenih večer ter različnih plesni.

Prisotnost varoj na čebelah delavkah in s tem delež varoj, ki zajedajo odrasle čebele, lahko ugotovimo tudi s t. i. **sladkornim testom**, kjer čebele posujemo z mletim sladkorjem, z mešanjem odstranimo varoje, jih stresamo skozi mrežast pokrov ter preštejemo. V zadnjem času pa je vse bolj uporabljena tudi **metoda CO₂-testerja**, kjer varoje in čebele s plinom CO₂ omamimo, odpadle varoje pa nato preštejemo. Uporaba takšnega testerja je preprosta in v primerjavi s klasičnim sladkornim testom predvsem hitra, hkrati pa manj stresna za čebele, saj je količina potrebnih čebel manjša, zato bi uporabo takšnega testerja priporočal vsem čebelarjem. Čeprav sta obe metodi zamudni, saj je potrebno vsakokratno ometanje čebel s satov, pa nam obe dajeta dokaj točno oceno števila varoj na odraslih čebelah. Ocenjen delež prisotnih varoj v čebeljih družinah lahko preračunamo po sledeči formuli: Ocenjen delež napadenosti z varoj = št varoj * 10 / teža vzorca v gramih. Ker pa nam samo ocena števila varoj pri čebelarjenju ne pomeni nič, je potrebno upoštevati, da v kolikor je ocenjena napadenost čebelje družine 5 %, je potrebno takojšnje ukrepanje, saj varoja že povzroča nepopravljivo škodo.

Komplet za CO₂-test

Odpadle varoje po CO₂-testu

Foto: Simon Golob

Prisotnost varoj načeloma lahko ugotavljamo tudi z zelo zamudno in invazivno **metodo odkrivanja in pregleda zalege**, pri čemer dokaj uspešno ugotavljamo delež varoj, prisotnih v pokriti zalegi. To metodo čebelarji običajno uporabljajo le ob izrezovanju trotovine ter v družinah, v katerih slutijo povečano prisotnost varoj.

Čeprav smo poletno zatiranje že zaključili in so bili morda rezultati zatiranja ugodni ter povečane prisotnosti varoj ni bilo opaziti, pa je treba njihovo stanje še vedno redno spremljati. **Hitro se namreč zgodi, da se v čebeljih družinah, ki so bile očiščene varoj in jih ni bilo več opaziti, te ponovno pojavijo ter povzročijo nepopravljivo škodo.** Takšnemu stanju smo bili na nekaterih lokacijah priča tudi v lanskem letu, ko smo čebelarji povečano prisotnost varoj v nekaterih panjih začeli opaziti šele v jesenskem času. Razlog za to je lahko med drugim tudi neučinkovito ali nezadostno poletno zatiranje, večinoma pa je ponoven pojav varoj povezan predvsem s čebeljim ropom. Oslabele čebelje družine, ki imajo običajno veliko varoj, ki so razlog za oslabelost, hitro postanejo tarča čebel roparic. Te v času ropa poleg hrane v lastne družine prinesejo tudi veliko število varoj ter številne druge povzročitelje bolezni. Družina, ki

ropa z varojami močno okužen panj, lahko dnevno s seboj prinese tudi po nekaj sto varoj. Tako v le nekaj dneh intenzivnega ropa postane čezmerno napadena z varojami. Prav zato je pomembno, da stanje družin in število varoj spremljamo tudi po končanem poletnem zatiranju, vse tja do prenehanja izletanja, ter da smo obenem pozorni na kakršno koli prisotnost ropa v čebelnjaku.

Eden izmed glavnih pogojev za uspešno čebelarjenje in uspešno prezimitev čebeljih družin je vsekakor skrb, da število varoj v čebeljih družinah nikoli ne preseže vrednosti, ki bi bile za čebele škodljiva, kar v naših razmerah pomeni, da v čebelji družini pred poletnim zatiranjem ni več kot 2000 varoj, po poletnem zatiranju in v jeseni ne ostaja več kot 500, po zimskem zatiranju pa manj kot 50 varoj. Le če poznamo ocenjeno število tega zajedavca, se lahko na to ustrezno odzovemo ter tako apitehnične ukrepe kot tudi zatiranje prilagodimo trenutnemu stanju v čebelnjaku.

Vira:

Locke, B. (2015): Natural Varroa mite-surviving *Apis mellifera* honeybee populations. *Apidologie* 47: 467–482.

Auguštin, V., Meglič, M. (2007): *Varoja, čebela, čebelar*. Lukovica, ČZS: 182 str.

Cementni oz. melecitozni med

Franc Šivic

franci.sivic@gmail.com

Letošnjo čebelarstvo pašno sezono je zaznamoval pojav tako imenovanega melecitoznega medu. To na gozdnatih območjih, kjer med drevesnimi vrstami prevladuje smreka, sicer ni redek pojav, vendar čebelarje vedno znova preseneti in jih zbega, da ne vedo, kako ukrepati.

Preden analiziramo vzroke za hitro strjevanje medu v satju, pogledajmo, kakšen je sestav mane nekaterih pomembnih ušic na smreki in hoji. Te sesajo drevesni sok in ga predelane v obliki sladkih kapljic ali mane izločajo iz svojih teles. Sladkor, ki nastaja v zelenih delih rastlin, je v pretežni meri saharoza, torej dvojni sladkor; ta je sestavljen iz ene molekule glukoze in ene molekule fruktoze. Ko potuje saharoza močno razredčena po sitastih ceveh lubja, preide čez ustni aparat sesajočih ušic v njihov prebavni trakt, kjer se je lotijo encimi in jo razcepijo v že omenjena enojna sladkorja: fruktozo ali sadni sladkor ter v glukozo ali grozdni sladkor. Ko ušica izloči mano in jo pobere čebela, se ta proces razgradnje saharoze nadaljuje tudi še v telesu čebele s pomočjo njenih encimov. Toda v prebavnem traktu nekaterih vrst ušic lah-

ko nastajajo tudi sladkorji, ki so sestavljeni iz treh molekul enostavnih sladkorjev. Takšen sladkor je trisaharid melecitoza. Za njen nastanek sta potrebni dve molekuli saharoze. Poseben encim razbije eno molekulo saharoze na glukozo in fruktozo, nato pa molekulo glukoze pri-

Melecitozo je leta 1833 odkril Francoz Bonastre v macesnovi mani. Ker se imenuje macesen po francosko méléze, je dal temu novemu sladkorju ime melecitoza.

Cementni med v satju

Foto: Franc Šivic

Krilata samica velike črne smrekove ušice s svojimi potomkami na starejši veji smreke

Na fotografiji vidimo krilato samico rdečerrjave smrekove ušice in njene nekrilate potomke na majskem poganjku smreke.

poji drugi molekuli saharoze, in ta se spremeni v melecitozo. Zato se imenuje ta encim transglukozidaza.

Spekter sladkorjev v izločkih, torej v mani, se zelo razlikuje od vrste do vrste ušic in tudi iz leta v leto. Samo za dve vrsti, ki sta za čebelarstvo z gospodarskega vidika zelo pomembni, so raziskovalci po večletnih analizah ugotovili, da so razmerja sladkorjev v njihovih izločkih relativno stalna. To sta zelena hojeva ušica (*Cinara pectinatae*) in velika črna smrekova ušica (*Cinara piceae*).

Za mano prve je značilen visok odstotek saharoze, kar pomeni, da njeni encimi sladkorja v drevesnem soku niso kaj dosti spreminjali. Melecitoze je v povprečju okoli 15 %, kar je premalo, da bi prišlo do pojava cementnega medu. Večino sladkorjev v tej mani bodo razgradile s svojimi encimi šele čebele, in to v dobro kakovosti hojevega medu. Saharozo razbijejo na glukozo in fruktozo, enako pa se zgodi tudi z melecitozo, ki jo na koncu zoritvenega procesa najdemo v hojencu samo še največ 5 %. Zato se čist hojev med lepo toči iz satja in v skladišču pozno kristalizira.

V mani velike črne smrekove ušice, ki se pojavi na debelejših vejah smrek okoli 15. julija, pa so razmere ravno obratne. Prevladuje melecitoza, katere delež se giblje okoli 60 % in se zelo malo spreminja, medtem ko je saharoze komaj 15 %. To pomeni, da so bili encimi v prebavnem traktu te ušice zelo dejavni, toda žal ne v korist čebelarja in čebel. Te bodo sicer s svojimi encimi v slini precejšen del melecitoze razgradile v glukozo in fruktozo, vendar ne v zadostni meri, da bi preprečile prezgodnjo kristalizacijo v satju. To se zgodi, če ostane v medu 20 % ali več odstotkov melecitoze.

Pri drugih povzročiteljih medenja razmerja med sladkorji niso tako konstantna. Pri rjavordeči puhasti ušici (*Cinara pilicornis*) je v njeni mani kakšno leto manj kot 25 % melecitoze, drugo leto pa več kakor 60 %. Zato ni čudno, da pri donosih smrekovega medu s te paše čebelarji nikoli ne moremo vedeti, ali bo med kristaliziral že v satju ali pozneje, ko bo iztočen v posodah. Vse kaže, da je bila v Sloveniji letos kriva za nastanek cementnega medu rjavordeča puhasta ušica.

Kaj naj naredi čebelar s takšnim satjem? Najbolj se je doslej obnesel naslednji postopek, ki je bolj uspešno izvedljiv v nakladnih kot v listovnih panjih.

Na plodiščno naklado položimo matično rešetko in nanjo novo naklado, v katero smo zložili prazno satje. Na to drugo naklado položimo ploščo, v kateri je kakšen centimeter ali dva velika odprtina, da lahko skozi prehajajo čebele v tretjo naklado. Namesto plošče lahko uporabimo črno folijo, ki ji en vogal nekoliko prepognemo, da omogočimo čebelam prehod navzgor. V tretjo naklado nato zložimo satje s kristaliziranim

medom. Pred tem smo ta med odkrili ali pa vsaj pokrovce nad njim razpraskali ter vsak sat za nekaj minut pomočili v posodo s čisto vodo. Večurno namakanje bi povzročilo, da bi se iz že večkrat zaleženega satja izlužila razna nečistoča in bi med dobil neprijeten okus ter vonj. Na vrh tretje naklade položimo prozorno folijo, stekleno ploščo ali ploščo iz umetne mase, pri tem pa moramo paziti, da panji niso izpostavljeni sončnim žarkom, ker bi se sicer spremenili v sončne topilnike za vosk. Pomembno je, da je zgornja naklada nekoliko osvetljena, kar spodbudi čebele, da hitreje prenašajo kristalizirani med v prazno satje srednje naklade, ki je v temi. Med prenašanjem pretvarjajo melecitozo v glukozo in fruktozo, torej ponovno znižujejo odstotek melecitoze, kar bo po končanem postopku omogočilo lažje točenje medu.

Kaj pa storiti, če smo že na začetku paše na smreki opazili, da med trdi v celicah? Tedaj odstranimo iz medišč vse zgrajene sate in vstavimo vanje prazne satnike, ki smo jim v zgornjo letvico pritrdili dva centimetra široke trakove satnic. Na melecitozni paši so donosi zelo visoki in čebele rade gradijo. Tako bomo dobili kakovosten med v satju. In če bomo svojim potrošnikom znali razložiti, da je melecitoza odličen probiotik, torej najboljša hrana za koristne bakterije v črevesju, se bo naš pridelek prodajal dobesedno za »med«.

Iz grožnje v priložnost – pridelava medu v deviškem satju

Vir: Töpfer, C.: *Zemthonig schleudern*, splet.

Kako pomembna je hladilnica v čebelarstvu, se zaveš šele, ko jo imaš

Franc Gosar

franc.gosar@siol.net

Že na začetku moje čebelarske poti se je kmalu pojavila težava, kam naj spravim rezervno satje. Ko sem imel nekaj panjev, je bila težava še rešljiva z uporabo hladilne skrinje, žveplanjem itd. Tudi čez zimo ni bilo težko. Postavil sem jih v čist in mrzel prostor, težave z voščeno veščo pa so se začele že zgodaj spomladi, ko se je otoplilo. Če ne bi bil pozoren, bi mi vešča lahko uničila vse sate.

Zato sem že kmalu začel razmišljati o prostoru, kjer bi hranil satje, in leta 1999 sem se odločil zgraditi hladilnico. Najprej sem razmišljal o možnosti sofinanciranja s strani države v okviru nepovratnih sredstev, vendar je bil sam postopek papirnato preveč zapleten in na koncu tudi ekonomsko neupravičen za velikost hladilnice, ki sem jo imel namen zgraditi. Hladilnica je namreč velikosti pribl. $2 \times 2 \times 2,5$ m (pribl. 10 m^3).

Za hladilnico sem izbral prostor v pomožnem objektu, poleg skladišča medu in druge opreme. Prostor je zidan s treh strani. Stene sem najprej oblepil s 100-mm stiroporom, nato sem stene in strop oblekel s plastičnim opažem. Stene zato lahko očistim z mokro krpo in čistilnim sredstvom. Na strop sem vgradil notranjo enoto hladilne naprave, zunanji del pa je pritrjen na zunanji steni objekta. Avtomatika je ob vhodu v hladilnico. Vrata so lesena in prav tako z notranje strani oblečena s plastičnim opažem. Prostor je zaščiten pred mrčesom oziroma drugimi škodljivci, saj je popolnoma zaprt in nima nobenega okna. Običajna temperatura v hladilnici je $7^\circ\text{C} \pm 1^\circ\text{C}$.

Notranji del hladilne naprave

Avtomatika ob vhodu

Shranjeni sati in naklade

V 20 letih ni bilo potrebnega posebnega vzdrževanja. V hladilni enoti je bilo treba zamenjati samo tesnilo in ponovno napolniti sistem s hladilno tekočino. Drugih težav do sedaj s hladilnico nisem imel.

Ne znam si več predstavljati, da bi čebelaril brez hladilnice. V njej shranjujem vse rezervno satje, vosek od odkrivanja celic pri točenju, za nekaj dni pa lahko shranim tudi izrezano trotovinno.

Kako pomembno je rezervno satje, se je pokazalo letos, ko smo morali vsaj v stacionarnem čebelnjaku nadomestiti satje, polno kristaliziranega medu. Seveda pa potrebujem rezervno satje tudi za rezervne družine. Običajno v mesecu aprilu, maju, nekje do sredine junija vzrejam matice na treh AŽ-satih. Zadnjo serijo matic v sredini junija pa pustim, da se družina najprej razvije v 3-satnih AŽ-panjih, nato jih prestavim v 7- ali 8-satne AŽ-panje, kamor nato postopoma glede na razvoj dodajam tudi manjkajoče sate.

Zunanji del hladilne naprave

Ravno tako čez celo leto ob točenju izločam staro satje in ga nadomeščam z novim, staro satje pa shranjujem v hladilnici. Ko se nekaj nabere, ga stalim. Prav tako jeseni izločim pet do šest satov iz vsake gospodarske družine, starejše sate stalim, lepo satje pa pustim kot rezervo za naslednje leto.

Strokovni posvet o ekološkem čebelarjenju

Vlado Auguštin* in Mitja Zupančič

* svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

vlado.augustin@czs.si

Čedalje več slovenskih čebelarjev se zanima za čebelarjenje po ekoloških merilih, s čimer gredo v korak z ozaveščenostjo potrošnikov, ki izbirajo zdravju neoporečna živila. Da bi čebelarjem še bolj približali način ekološkega čebelarstva, je ČZS, JSSČ, v sredo, 10. julija, na ekološki kmetiji Slavka Žagarja organizirala strokovni posvet o ekološkem čebelarstvu.

Na razpravi o ekološkem čebelarstvu je **Mitja Zupančič**, svetovalec specialist za ekološko kmetovanje pri KGZS – Zavodu CE, v svojem prispevku k razpravi v uvodu navzoče seznanil s stanjem ekološkega čebelarstva v svetu in Sloveniji. Po podatkih, ki jih zbira priznana institucija v tujini FIBL, naj bi bilo v letu 2017 v svetu 3,2 milijona ekoloških čebelarjev. V deležu to predstavlja 3,5 % od vseh. Največji delež ekoloških čebelarjev je v Južni Ameriki – 45 % – in Evropi – 30 %. V Sloveniji je bilo v letu 2018 77 ekoloških čebelarjev, kar je slab odstotek od vseh. V lasti so imeli 2863 čebeljih družin, kar je slaba 2 % od vseh. Tako je mogoče razbrati iz podatkov, da je v Sloveniji trend povečevanja ekoloških čebelarstev podoben kot v svetu, kar pa je odraz vse večje ozaveščenosti naših strank kot tudi čebelarjev in vse večjega povpraševanja po čebeljih pridelkih iz tovrstne pridelave. Prav tako se je v primerjavi z 2017 lani močno povečal tudi pridelek ekološko pridelanega medu (za 41 odstotkov).

V nadaljevanju smo se ustavili pri zakonodaji, saj je na tem področju od zadnjega srečanja lani nastalo nekaj sprememb, ki bodo pomembne predvsem v bližnji prihodnosti. Tako je bil dopolnjen nacionalni pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil, v maju 2018 pa je bila na

ravni EU sprejeta Uredba EU 2018/848, ki osvežuje pravila na ravni celotne Evropske unije za področje ekološke pridelave. Uredba bo začela veljati s 1. januarjem 2021. V tem času bodo sprejeti še določeni delegirani oziroma izvedbeni akti, ki bodo podrobneje opredelili določena področja ekološkega kmetovanja, končno pa bodo potem vsi skupaj začeli veljati leta 2021.

Posebej je bilo povedano, da bo treba za leto 2019 do 20. decembra opraviti še obvezno izobraževanje, seveda če ne bo prišlo do kakšnih sprememb, podobnih kot za leto 2018. Navedene so bile tudi nekatere novosti, ki jih prinaša nova zakonodaja na področju EU, kot so npr. skupinsko certificiranje ter tudi nekatere za zdaj manjše novosti glede pravil za ekološko čebelarstvo.

Vlado Auguštin, svetovalec specialist za tehnologijo pri JSSČ, je poudaril, da razmišljanje mlajše generacije čebelarjev obeta, da bo v prihodnosti prevladujoč način gospodarjenja s čebelami ekološki. Ekološka načela čebelarjenja se od konvencionalnega razlikujejo po zdravstvenem varstvu čebel in zatiranju varoj le z apitehničnimi ukrepi, uporabo organskih kislin in eteričnih olj, medtem ko so sintetična sredstva prepovedana. Družine je dovoljeno hraniti z ekološko pridelanim sladkorjem, poleg tega pa je predpisana tudi oddaljenost čebeljakov od avtocestnega križa in odlagališč odpadkov.

Na posvetu je bila predstavljena tehnologija prehoda s konvencionalnega na ekološko čebelarjenje. Z njo iz notranjosti čebeljega panja odstranimo s kumafosom in amitrazom onesnažen vosek in propolis s fizikalno kemično metodo, ki je bila opisana v SČ št. 3, marec 2019, str. 73.

V prijetni družini tokrat številne skupine ekoloških čebelarjev, ki že vrsto let čebelarijo v skladu z ekološkimi načeli, kot tudi tistih, ki se zanimajo za tovrstno obliko sheme kakovosti, smo si ogledali v nadaljevanju tudi ekološko čebelarstvo **Slavka Žagarja** in v razpravi izmenjali številne izkušnje ter seveda pokomentirali letošnjo sezono ter zaključili, da nas v takšnih letih na osnovi dolgoletnih izkušenj motivira upanje na boljše čebelarsko letino v prihodnjem letu. Sedaj pa prihaja čas,

da počasi potegnemo črto pod letošnjo sezono in čim prej pripravimo svoje čebele za prihodnjo. Tako smo v Beli krajini preživeli koristno in prijetno popoldne, za katerega pa je v veliki meri zaslužen gostitelj Slavko Žagar, ki mu gre velika zahvala.

Foto: Vlado Auguštin

Čas prodaje čebeljih pridelkov in izdelkov

Tanja Magdič

svetovalka JSSČ za ekonomiko

tanja.magdic@czs.si

Že smo na pragu jeseni in prihajajo meseci, ki jih bomo čebelarji namenili prodaji. Količine medu, ki smo ga to leto pridelali, niso ravno zavidljive, je pa zato še toliko pomembnejša naša organizacija prodaje. Kakšna bo prodaja, je zelo odvisno od nas samih in od tega, kako spretni smo pri trženju. Ne nazadnje to, da je dobiček odvisen od trženja, ni nič novega.

V nadaljevanju predlagam nekaj korakov, s katerimi si lahko pomagata do boljše prodaje.

- 1. Preverite zaloge in pripravite nabor izdelkov za prodajo.** Na podlagi zalog, ki jih imate na voljo, si pripravite načrt prodaje, kjer načrtate pot do zelenih ciljev. Pri tem upoštevajte izkušnje iz preteklih let in obstoječo ponudbo. Zelo dobrodošlo je, če vam uspe na trg plasirati kakšno novost, nov izdelek, ki se razlikuje od obstoječe ponudbe. Širša kot je ponudba, večja je možnost, da kupca prepričate o nakupu!
- 2. Določite tržne kanale.** Za prodajo je zelo pomembno, da najdete pot, ki bo najboljša za vašo prodajo. Na voljo imate kar nekaj možnosti. Odvisno od vaše ponudbe in ciljne skupine vaših kupcev izberite tiste prodajne kanale, ki so najugodnejši. Lahko se odločite za prodajo na domu ali tržnici, ki je najpogostejši način prodaje pri čebelarjih, ali pa izberete katerega od drugih kanalov (preko posrednikov, prodaja podjetjem, prodaja na turistično zanimivih lokacijah, preko spleta ipd.). Od izbire prodajnega kanala je tudi odvisna organizacija prodaje in trženja.

- 3. Poskrbite za prepoznavnost in izkoristite moč spleta in družabnih omrežij.** Povezanost in prepoznavnost v neposredni okolici, v kateri bivate, sta ključni za začetek ustvarjanja vaših tržnih poti, vendar če vaša ponudba preraste povpraševanje v vaši okolici, morate poiskati druge tržne poti, primerne za trženje svojih izdelkov. V današnjem času je zelo pomembno, da se podjetja osredotočajo na digitalne prodajne kanale. Družabna omrežja pa lahko služijo kot odlično trženjsko orodje. Tradicionalni načini promocije se vse bolj odmikajo v senco, v ospredje pa prihajajo oglaševanje preko spleta in druge metode, ki so za kupce veliko bolj privlačne in opazne. Četudi se ne odločite za spletno prodajo in sami niste ljubitelji družabnih omrežij, ti ostajajo pomemben del življenja široke množice ljudi in predstavljajo poceni in učinkovit način za vzpostavljanje in vzdrževanje stika z vašimi kupci ter obveščanje o novostih. Izkoristite torej njihovo moč in spišite uspešno zgodbo.
- 4. Ne pozabite na svoje stranke. Posvetite se njihovim željam, potrebam, nakupnim navadam. Zvestoba strank namreč vpliva na prodajo in posledično na prihodke.** Vprašajte jih za mnenje, kaj menijo o vaši ponudbi in kakšne imajo želje. Povezava s strankami je zelo pomembna za doseganje zvestobe. Pomembno je, da svojim kupcem ponudite nekaj več, kar bodo prepoznali kot dodano vrednost.
- 5. Vključitev v sheme kakovosti.** Kupci želijo kakovost, zato poskrbimo, da bodo le to tudi dobili. Z vključitvijo v eno od shem kakovosti kupcu sporočamo, da je pri nas kakovost na prvem mestu!
- 6. Izberite embalažo in pripravite izdelke za prodajo.** Pri embalaži v prvi vrsti pazite na pravilno označevanje. Skrbno izbrana embalaža lahko pomembno prispeva k boljši prodaji, še posebej, če svoje izdelke prodajate kot darila. Več o pomenu embalaže si lahko preberete v naslednjem članku.
- 7. Postavite ceno.** O tem, kako postaviti pravo ceno, smo že večkrat pisali. Cenovna politika je ena izmed najpomembnejših za doseganje uspeha. Cena mora biti ravno prava – previsoka cena bi lahko odgnala vaše kupce, na drugi strani pa lahko prenizka cena vzbuja dvom o kakovosti vaših izdelkov. Postaviti morate tako ceno, ki bo prinašala zaslužek in jo bo kupec pripravljen plačati. Svetujemo vam, da sledite priporočenim cenam za čebelje pridelke Komisije UO ČZS za ekonomiko čebelarstva.
- 8. Odnos s kupcem.** Vse v povezavi z vami in vašim čebelarstvom kupcu nekaj sporoča. Zagotovo ste že slišali, da je prvi vtis najpomembnejši. Kupec si bo mnenje ustvaril glede na to, kaj bo o vas slišal, videl ... Če bo ta vtis pozitiven, potem vam je skoraj zagotovo uspelo pridobiti

Foto: Arhiv ČZS

novega kupca, na vas pa je, da ga boste tudi obdržali! Priporočila vaših kupcev so najučinkovitejša in najcenejša promocija. Če bodo vaši kupci zadovoljni z vašim odnosom do njih, z vašo ponudbo in seveda tudi kakovostjo pridelkov, potem **vas bodo priporočili tudi naprej** svojim znancem, prijateljem, sorodnikom, in krog vaših stalnih kupcev se bo stalno dopolnjeval in večal.

Uspešen tržnik (prodajalec) potrebuje veliko znanja s področja prodaje in odnosov s kupci. Nenehno mora iskati nove pristope in se izobraževati s področja trženja. Za dosego želenih prodajnih ciljev pa je pomembna ustvarjalnost. Če želite stopiti iz povprečja, biti opazni, morate svoje izdelke predstaviti na zanimiv način. S pravim tržnim pristopom pa boste svoje prihodke zanesljivo povečali!

Vaša embalaža – vaša prepoznavnost

Nataša Klemenčič Štrukelj

Svetovalka JSSČ za ekonomiko

natasa.strukelj@czs.si

Začenja se sezona trženja čebeljih pridelkov in izdelkov. Za čebelarje smo pripravili nekaj napotkov, ki jim bodo v pomoč pri pripravi čebeljih pridelkov in izdelkov za prodajo. Posebno pozornost bomo namenili embalaži.

Verjetno se niti sami ne zavedamo, kako pomembno vlogo ima embalaža pri nakupnih odločitvah potrošnikov. Osnovna naloga embalaže je, da varuje in ščiti izdelek in omogoča varen prevoz in logistiko. Seveda pa mora tudi ustrezati zakonskim prepisom, ki določajo pravilno označevanje izdelka.

Med in druge čebelje pridelke in izdelke, ki jih cenimo kot visokokakovostne domače proizvode, bomo ponudili v primerni in kakovostni embalaži. ČZS je že pred časom razvila edinstven kozarec za slovenski med – velikosti 720 ml –, ki so se mu pridružili še 370-, 212- in 110-mililitrski kozarci. Paleta slovenskih kozarcev za med bo v kratkem dopolnil še 98mililitrski, ki bo nadomestil 110-mililitrskega. Za manjši kozarček smo se odločili prav zaradi omejevanja dovoljene tekočine na letalih, ki ne sme presegati 100 ml. Vsi kozarci od največjega do najmanjšega so enotno oblikovani in imajo na spodnji strani odtisnjen motiv kranjske čebele. Ponudbo embalaže pa dopolnjuje tudi steklenica za medeno žganje, ki ima prostornino 350 ml.

Čebelarjem priporočamo, da pri prodaji medu uporabljate tudi manjša pakiranja in ponudite različne vrste medu npr. v 370-ml in manjših kozarcih. Potrošnike boste tako razvajali z različnimi vrstami medu in poskrbeli za različne okuse in različne namene uporabe. Hkrati pa boste prodajno komunikacijo izkoristili za ozaveščanje o vrstah medu in jim predstavili še druge medove, ki so jih pridelale vaše čebele. Tudi če imate le dve različni vrsti medu.

Manjši kozarčki so primerni tudi za darilne pakete in razne mešanice. Našo lepo deželo obišče vedno več tujcev. Za spomin bodo z veseljem kupili kakšno malenkost – spomi-

nek. Za takšne priložnosti imejte vedno pripravljene manjše, po možnosti darilne embalaže. Če se sami postavite v vlogo turista, se vam verjetno še ni zgodilo, da bi zapustili

Foto: Arhiv ČZS

tujo deželo brez vsaj kakšnega drobnega spominka. Tudi pretirano varčni niste pri takšnem nakupovanju. Psihologija ljudi pač deluje tako, da vse, kar je pakirano v manjših količinah, podzvestno ocenjujemo kot več vredno od tistega, kar je v veliki embalaži, in smo zato pripravljene seči globlje v žep. Poleg tega so manjši kozarčki tudi na pogled privlačnejši in konec koncev jih bodo turisti lažje in raje shranili in prenašali. Čebelarjem pa bo to prinašalo večji zaslužek oz., kot pravimo, višjo dodano vrednost, s katero povečamo ekonomičnost čebelarjenja. Zadovoljstvo bo pri obeh, tako pri kupcu, ki bo za svoj denar kupil nekaj lepega in ga bo spominjalo na deželo, ki jo je obiskal, kot pri čebelarju, ki ponudi nekaj pristno domačega in bo tudi zadovoljen s kupčijo.

Podjetniška žilica, s katero ste obdarjeni številni čebelarji, pa vam ne bo dala miru. Vedno boste na preži za novimi in novimi idejami. Koliko vam pomeni, da ste vedno korak pred drugimi? Če je vaš odgovor veliko, potem vam ni treba posebej razlagati, **kako pomembno je, da imate lastno embalažo in lastno darilno embalažo.** Embalažo, ki bo vašo prepoznavnost še povečala in vas utrdila kot referenčnega, prepoznavnega čebelarja za najbolj zahtevne in ugledne obdarjence (prejemnike daril), tudi na mednarodni ravni. Pot do tako uglednega položaja pa bo zahtevala kar nekaj vašega miselnega kot tudi denarnega vložka. Namera, da želite biti prepoznavni, vas bo napeljala k razmišljanju o **celostni podobi svojega čebelarstva.** Celostna podoba ni nekaj, kar bi zrastlo čez noč, zato vam priporočamo, da jo gradite postopoma. Še preden boste naredili prvi korak, imejte v glavi širšo sliko, na podlagi katere boste gradili svojo osnovno idejo. Začnite z nalepko za med oziroma za različne vrste medu. Iz osnovne nalepke potem gradite nalepko za cvetni prah, propolis, matični mleček, mešanice, medene

pijače, medenjake, vosek, tablo, ki bo krasila vaše čebelarstvo, pa za promocijsko majčko, dopise, elektronsko pošto, promocijska pisala, papirnate vrečke in sploh vse, kjer jo boste lahko uporabili kot svoj prepoznavni znak.

Verjetno ni treba posebej omenjati, da preden se lotite tiskanja svojih lastnih nalepk, poiščite naše svetovalce za varno hrano. Z veseljem vam bodo pomagali pri pravilnem označevanju.

Ste v dilemi, kaj storiti, ko imate pred seboj dve rešitvi, za kateri se ne morete odločiti, katera je boljša? Kako se odločiti, kadar izbirate med npr. dvema nalepkama za kozarec za med? Najlažje je, da se obrnete kar na svoje kupce in jih povprašate, kateri dizajn (grafična podoba) jim je ljubši. Uporabite lahko tudi družabna omrežja za objavo in svoje vprašanje delite preko njih. Takšen način komuniciranja pa vam bo poleg odgovora na vprašanje vzbudil zanimanje in zagotovil promocijo. Če si želite večjega odziva, boste pripravili zanimive nagrade za sodelujoče, v smislu: *Med vsemi sodelujočimi*

bomo izžrebali tri nagrade: prva kozarec medu po izbiri (v vprašalnik napišite, katero vrsto medu bi izbrali, če bi bili izžrebani), druga nagrada delavnica peke medenjakov in tretja nagrada obisk vašega čebelarstva, na katerem postrežete kavo ali čaj z medom ...

Takšen način komuniciranja s (potencialnimi) kupci lahko uporabimo tudi pri izbiranju darilne embalaže. Kupcem, s katerimi bomo v osebnem stiku, dajmo vedeti, da nam njihovo mnenje veliko pomeni in da s svojim sodelovanjem pomagajo graditi celostno podobo, blagovno znamko, s katero bomo komunicirali.

Pri izbiranju materialov dajte prednost naravnim materialom, ki se lepo dopolnjujejo z medom in drugimi čebeljimi pridelki. Sveže barve bodo lepo dopolnile in pritegnile pozornost kupcev.

Za konec ne pozabimo, da smo sami s svojim načinom in podobo najpomembnejši predstavnik svojega čebelarstva. **Bodimo ponosni na delo, ki ga opravljamo**, saj se to odraža tudi v naših izdelkih.

PRIMER PRAVILNE NALEPKE

1 Ime živila
2 Neto količina
3 Rok uporabnosti lahko zapišemo tudi na spodnji način: Uporabno najmanj do konca decembra 2010
4 Serija (lot) živila
5 Ime ali naziv podjetja in nosilca živilske dejavnosti
6 Država izvora
7 Navodilo za uporabo
8 Prelepka

OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK
OBVEZEN PODATEK

NEOBVEZNO
OBVEZEN PODATEK

NAJBOLJ POGOSTE NAPAKE

Rok uporabnosti	Serija (lot) živila
NAPAKO: Uporabno najmanj do 2010	NAPAKO: 315/2010
Manjka točen datum: dan, mesec	Manjka oznaka L
Uporabno najmanj do marec 2010	L:31.12.2010
Manjka beseda konca ali točen datum: dan	Lot naj ne bo zapisan v datumi obliki
Uporabno do konca 2010	
Manjka beseda najmanj	
Rok uporabnosti 2 leti	
Takšen način zapisa za rok uporabe ni ustrezen	

Neto količina	Ime izdelka
NAPAKO: 450 g	NAPAKO: Slovenski med
Število ni veliko vsaj 4 mm	Izraz Slovenski med se lahko označuje samo za medove iz sistema zaščiten geografske oznake
Manjka presledek med številko in enoto	Domači med
G ne sme biti velika črka	Izraz domači ni opredeljen v Pravilniku o medu, zato ga ne smemo uporabljati
Gr ni dovoljena oznaka	Naravni med
Bolj primerna enota so g ali kg kot ml	Izraz naravni ni opredeljen v Pravilniku o medu, zato ga ne smemo uporabljati
Teža ni pravilen izraz	

Ime in priimek ter naslov nosilca živilske dejavnosti	Država izvora
NAPAKO: Janez Kranjski	POMANKLJIVOST: Označeno mora biti tudi poreklo medu.
Manjka točen naslov	

Dodatne oznake
NAPAKO: Cvetlični med krepi žile in srce.
Medu ni dovoljeno pripisovati zdravilnih lastnosti in učinkov, ki jih nima.

Obvezne informacije morajo biti označene na dobro vidnem mestu, tako da so zlahka vidne, jasno čitljive in neizbrisne. Ne smejo biti prekriti, zakrite ali ločene z drugim pisnim ali slikovnim gradivom ali zaradi gradiva manj opazne. Velikost črk označena pod številko 6 (na sliki) mora biti velikosti vsaj 1,2 mm. Ime živila in neto količina morata biti zapisana v istem vidnem polju.

OBVESTILO – Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Čebelarji, pri katerih so od zadnje notranje presoje minila tri leta (torej vsi, pri katerih je bila zadnja presoja izvedena leta 2016), morate vnovično notranjo presojo opraviti letos. Vzorce medu iz sistema SMGO, ki so starejši od enega leta, lahko oddate v brezplačno analizo na vsebnost HMF-ja (laboratorij ČZS).

SMGO števenc	Število novih članov SMGO-ja od januarja 2019	Število članov, ki so izstopili od januarja 2019	Število vseh članov SMGO-ja julija 2019
	16	2	417
Za vključitev v kakovostno shemo »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« navežite stik z go. Natašo Lilek: po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oz. na e-naslovu: natasa.lilek@czs.si . Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si pod rubriko SMGO.			

Ob 20. obletnici kontrolirane pridelave medu v Republiki Sloveniji (I. del)

Milan Meglič

milan.meglic4m@gmail.com

Včasih se je z neposrednim trženjem ukvarjalo le malo čebelarjev. ČZS je imela tudi Pravilnik o kolektivni zaščitni znamki za sortne domače medove. Ta pravilnik ni imel višjih kakovostnih zahtev, ni bil nikjer registriran, dostopen pa je bil samo čebelarjem, ki so pridelali najmanj 500 kg enovrstnega medu letno. Veliki večini slovenskih čebelarjev vstop v ta sistem zaradi količinske omejitve torej ni bil mogoč.

UO ČZS je 14. oktobra 1996 sprejel idejni program za temeljito posodobitev obstoječega pravilnika, ki bo dostopen vsem čebelarjem brez ozira na količino pridelka. Hkrati bo treba vnesti v sistem strožja določila glede kakovosti in znamko registrirati pri ustreznem uradu v RS. Za izvedbo je UO ČZS imenoval devetčlansko komisijo za zaščitno znamko, na čelo katere je bil imenovan Milan Meglič. Komisija je nato pripravila poleg novega pravilnika kolektivne blagovne znamke (v nadaljevanju KBZ) tudi celoten sistem od pridelave do prodaje (svetovanja, terenske analize, kontrole, dokumentacija). Delo komisije je bilo vsa leta volontersko, se pravi brez nadomestila stroškov. Najprej je komisija skupaj s pravno službo ČZS **pripravila Pravilnik o kolektivni blagovni znamki za »Slovenski med kontrolirane kakovosti«**, ki ga je UO ČZS potrdil 28. junija 1999.

Strožji kakovostni kriteriji:

1. Pravilnik KBZ je dopuščal maksimalno vsebnost vode 18,6 %. Zakaj? Čeprav je vsebnost vode v medu iz AŽ-panjev povprečno 14–16 %, je komisija upoštevala dejstvo, da je v nakladnih panjih vsebnost vode v medu za kakšen % višja kot pri medu iz AŽ-panjev (državni Pravilnik o medu dopušča 20 % vode v medu).
2. Pravilnik KBZ je dopuščal maksimalno 15 mg HMF-ja na kg medu. Zakaj? Ker smo želeli v medu ohraniti čim več toplotno občutljivih snovi, na primer encime. Med s tako nizkim HMF-jem toplotno ni obdelan, je skladiščen pravilno, je skoraj tak, kot so ga proizvedle čebele v panju (državni Pravilnik o medu dopušča največ 40 mg HMF-ja/kg medu).

V dogovoru Komisije za blagovno znamko Čebelarске zveze Slovenije in Biotehniške fakultete, Oddelka za živilstvo Katedre za vrednotenje živil, je bil na Biotehniški fakulteti v Ljubljani **10. septembra 1999** predstavljen sistem »Pridelava in kontrola medu v okviru Kolektivne blagovne znamke za slovenski med«, zrel tudi za takojšnjo uporabo v praksi. Zato ta datum velja kot začetek delovanja sistema KBZ. Na tej predstavitvi so bili prisotni poleg članov komisije KBZ tudi predstavniki Kmetijskega instituta Slovenije in Veterinarske fakultete ter nekaj čebelarjev – prihodnjih preglednikov za med.

V celotnem sistemu novega pravilnika blagovne znamke za slovenski med je imel **preglednik za med izredno pomembno funkcijo**. Usposobljen je bil za izvajanje delne analize medu – senzorike – ter meritve vsebnosti vode v medu in elektrolitske prevodnosti. Podatka o vsebnosti vode in elektrolitski prevodnosti medu sta dva pomembna elementa. Nižjo vsebnost vode si slovenski čebelarji lahko privoščimo, saj točimo vedno le v panju dozorel med. Podatek o elektrolitski prevodnosti pa pomaga pregledniku klasificirati med glede na izvor in opredeljuje tudi, ali je določen med sploh lahko uvrščen v sistem KBZ, kjer veljajo višje kakovostne zahteve.

Preglednik za med je ugotavljal na osnovi zakonodaje in internih pravil tudi primernost čebelarjenja in svetoval ukrepe za možne izboljšave. S kontrolo primernosti čebelarjenja smo želeli že v kali odpraviti vse nevarnosti, ki pretijo medu v fazi nastajanja in skladiščenja v panju ter točenja in nadaljnjih postopkov z medom. To materijo so vsebovale smernice »Primernost čebelarjenja – smernice za uveljavljanje načel dobre čebelarске prakse pri pridobivanju medu v sistemu blagovne znamke za slovenski med«.

Zanimiva je bila vizija predsednika komisije KBZ Milana Megliča, podana na predstavitvi KBZ leta 1999: »Primernost čebelarjenja – Smernice za uveljavljanje načel dobre čebelarске prakse pri pridobivanju medu v sistemu blagovne znamke za slovenski med so v prvi fazi namenjene čebelarjem, ki bodo vstopili v sistem blagovne znamke za slovenski med. Z aktivnim delom preglednikov za med in poudarjanjem kakovosti v medijih bomo stalno izboljševali pridelovalni proces. S tem bo skrb za pridobi-

Foto: arhiv ČZS

vanje medu najvišje kakovosti postala vsakdanja praksa, ki naj bi se sčasoma razširila na vse slovensko čebelarstvo v sistemu in tudi izven sistema blagovne znamke. Na ta način bo projekt blagovne znamke deloval pozitivno tudi na razvoj slovenskega čebelarstva v celoti v prihodnjem obdobju» (gradivo: ČZS in BF – glej vire).

Eden najpomembnejših stebrov KBZ je bila Dobra čebelarška praksa (DČP), ki je pokrivala celoten proces pridelave, predelave, skladiščenja, polnjenja, embaliranje in etiketiranje medu. DČP sem sestavil kot član komisije za KBZ. Člani komisije KBZ so mi popolnoma zaupali, in ko sem jo prvič predstavil na Biotehniški fakulteti leta 1999, je imel samo eden od nečlanov komisije pripombo, da v deviškem satju ni mogoče pridobivati medu. Odgovoril je član komisije Ivan Videčnik: »Se da, jaz sem to že preizkusil.« In zato je ostalo in postalo moje besedilo DČP v nespremenjeni obliki sestavni del KBZ. Sicer pa nikjer ni napisano, da moramo pridobivati med iz deviških satov, je le priporočilo.

Sem kar ponosen, da sem DČP napisal tako, da je še danes v popolni veljavi in jo ČZS uporablja nespremenjeno kot gradivo pri usposabljanjih HACCP-a ali kot samostojno temo. Zato je prav, da se v takih primerih navajata tudi vir in avtor.

S sistemom KBZ so se čebelarji pregledniki za med naučili senzorično ocenjevati med in opravljati preproste analize medu, za kar so uporabljali na Biotehniški fakulteti umerjene instrumente: **refraktometer** za merjenje vsebnosti vode v medu in **konduktometer** za ugotavljanje elektrolitske prevodnosti. Velik poudarek pri usposabljanju

nju preglednikov za med v sistemu KBZ je bila nova tema v slovenskem čebelarstvu: to je DČP, ki so jo nato pregledniki preko sistema KBZ prenašali tudi drugim čebelarjem na terenu.

Takoj po predstavitvi projekta KBZ leta 1999 so sledile medijske dejavnosti seznanjanja čebelarjev in javnosti s KBZ. Izvedenih je bilo nešteto radijskih oddaj, člankov v raznih časopisih, na sejnih, strokovnih posvetovanjih, predvsem pa v reviji SČ. ČZS je KBZ slikovno in vzorno predstavila tudi na razstavi na Apimondii leta 2003 v Ljubljani. Predstavitev delovanja sistema KBZ pa sem kot predsednik komisije KBZ izvedel v angleškem jeziku.

Kljub seznanjanju slovenskih čebelarjev s prednostmi KBZ se je sorazmerno malo čebelarjev odločalo za vstop v sistem. Čebelarji, ki pa so vstopili v sistem KBZ, so v njem vztrajali, ker so spoznali njegove prednosti. Z uveljavljanjem dobre čebelarške prakse pri svojem delu so bili čebelarji iz sistema KBZ vzor drugim čebelarjem, ki so delali še »po starem«.

Neposredna prodaja medu se je slovenskim čebelarjem formalno odprla z vstopom Slovenije v EU, ko je RS leta 2006 sprejela evropsko zakonodajo o enotnih higienskih pravilih proizvodnje živil po načelih sistema HACCP. Vsak proizvajalec živil in tudi čebelarji so morali vzpostaviti preventivni sistem zagotavljanja varnosti živil. Čebelarjem, ki so bili v sistemu KBZ, nove zahteve EU niso predstavljale nobenih težav.

Azijski sršen (*Vespa velutina nigrithorax*)

Mojca Pibernik in dr. Danilo Bevk

Nacionalni inštitut za biologijo
mojca.pibernik@nib.si

Do sedaj je bilo na svetu opisanih 22 vrst sršenov, večina omejena na Azijo. Le dve vrsti, in sicer evropski sršen (*Vespa crabro*) in orientalski sršen (*Vespa orientalis*), sta naravno razširjeni v Evropi in na Bližnjem vzhodu. Medtem ko je evropski sršen razširjen po skoraj celotni Evropi, je orientalski omejen na submediteransko območje (od Albanije do Turčije in na Sicilijo). Leta 2004 pa so v Franciji zasledili prvo tujerodno vrsto, in sicer azijskega sršena (*Vespa velutina nigrithorax*). Predvidevajo, da je v Evropo zašel s transportom lončevine iz Kitajske.

Zaradi razmeroma podobnega podnebja, kot je v območju njegove naravne razširjenosti Kitajske, severne Indije

in Nepala, se azijski sršen uspešno širi po Evropi. Pri tem sta pomembna dejavnika tudi globalno segrevanje ozračja in podnebne spremembe. Sam se lahko širi 40–60 km na leto, s pomočjo človeka lahko tudi na veliko večje razdalje. Tako so do sedaj poleg v Franciji našli gnezda azijskega sršena v Španiji, na Portugalskem, v Belgiji, Nemčiji in sosednji Italiji. V Sloveniji so se do sedaj vsa opažanja izka-

Azijski sršen je od evropskega sršena za nekaj milimetrov krajši, ima telo večinoma črne barve, na prvem zadkovem členu ima ozko rumeno progo in na četrtem zadkovem členu široko oranžno progo. Konice nog in sprednji del glave so prav tako oranžni. Evropski sršen ima zadek blede rumene barve s črnimi progami, glavo spredaj rumeno, na temenu rdečo, oprsje in noge pa so črni in rdečkastorjavi.

Odrasli sršeni (na fotografiji evropski) so večinoma rastlinojedi. Živalsko hrano nabirajo za ličinke.

zala kot neutemeljena, je pa njegov prihod verjetno samo vprašaje časa.

Za ljudi k sreči azijski sršen ni nevarnejši od evropskega. Ni bolj agresiven, njegovi piki niso bolj strupeni in ne vsebujejo več strupa kot evropski sršen. Napadejo le, ko je ogroženo njihovo gnezdo oziroma če neposredno posežemo vanj. V medijih sicer pogosto zasledimo senzacionalna poročila o smrtih zaradi pika azijskega sršena, vendar gre v tem primeru za orjaškega azijskega sršena (*Vespa mandarinia*), ki je precej večji, a tudi pri njem zdravstvene težave nastopijo šele po prejemu več kot desetih pikov. V Evropi še ni bil opažen.

Življenjski krog azijskega sršena

Sršeni so družabne žuželke in živijo v družini, ki jo sestavljajo matica, delavke in samci. Enako kot pri čebelah se spol določi z oplojenostjo jajčec. Podobno kot čmrlji in druge ose (sršeni spadajo med ose) imajo tudi sršeni letni krog. Zimo preživijo le oprasene matice, ki svoja prezimovališča zapustijo februarja in marca. Same zgradijo začetno gnezdo, odložijo jajčeca in poskrbijo za zalego. Ker so same, so do izleganja prvih delavk še zelo ranljive. Navadno začetno gnezdo zgradijo v tleh ali ozkih skalnih razpokah, kasneje, ko raste in lahko zmanjka prostora, pa se kar 70 % gnezd preseli na novo lokacijo. Gnezdo največkrat prestavijo na drevesa na višino približno 10 m, kjer so bolj varni pred plenilci.

Prve delavke se razvijejo maja, matica pa preneha zapuščati gnezdo junija. Gnezdo raste in doseže vrh oktobra, ko se izleže največ samcev in matic. Po parjenju samci poginejo, matice pa poiščejo prezimovališče. Gnezda v povprečju štejejo 6000 članov, kar je trikrat več kot v primerjavi z evropskim sršenom. Največje zabeleženo gnezdo pa je imelo kar 20.000 članov in je v premeru merilo 1 m. Taka gnezda lahko

proizvedejo tudi do nekaj sto matic, kar lahko razloži njihovo uspešnost pri širjenju. K širjenju pripomore tudi parjenje matic z več samci, kar večja genetsko pestrost delavk in s tem prilagodljivost na okolje. S prvo zmrzaljo zaradi pomanjkanja hrane začne gnezdo pospešeno odmirati. Tako se letni krog zaključí.

Dnevna dejavnost azijskega sršena je odvisna predvsem od temperature in sončne svetlobe. Če temperatura pade pod 10 °C, se dejavnost zunaj gnezda ustavi. Prav tako se ustavi, ko nastopi mrak. Izjema je le obramba gnezda, ki ga branijo tudi ponoči.

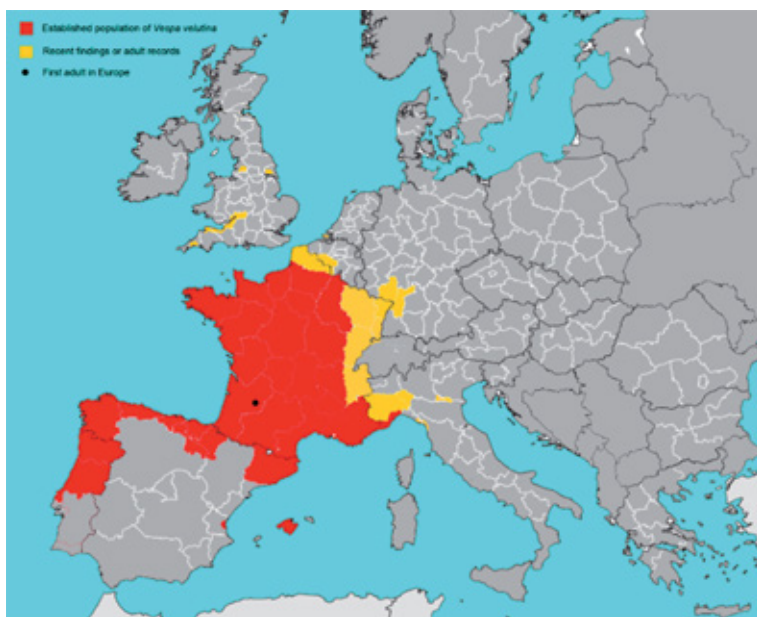
Prehrana

Sršeni so plenilci in mrhovinarji, ki svojo zalego hranijo z mesom (živalskimi beljakovinami). Hrano oblikujejo v kroglice in z njimi v celicah hranijo ličinke. Odrasli osebki se hranijo večinoma z medičino, mano ali sadjem. Zaradi velikosti njihovih gnezd imajo lahko velik vpliv na lokalno entomofavno (populacijo žuželk).

Kar dobro tretjino njihove prehrane predstavljajo medonosne čebele. V njihovem naravnem okolju so primaren vir hrane, predvsem azijska čebela (*A. cerana*), ki je na sršenje napade vedenjsko prilagojena, v nasprotju z našo čebelo, ki na napade azijskih sršenov ni prilagojena. Ker je selekcionirana na mirnost, je na napade potencialno še občutljivejša.

Plenjenje čebel

Delavke azijskega sršena plenijo tako, da letajo pred panji in čakajo vračajoče se čebele. Ujamejo jih v letu, pristanejo v bližini, jim odtrgajo krila, noge, glavo in zadek, oprsje, kjer je letalno mišičje, pa stisnjeno v kroglico odnesejo v svoje gnezdo. Medtem ko je evropski sršen samotarski

Razširjenost azijskega sršena po Evropi

plenilec in navadno lovi posamezno, azijski sršeni predvsem v višku sezone lovijo v skupinah, kar pomeni veliko večji pritisk na čebeljo družino. Vdirajo tudi v panje, kar za evropskega sršena ni značilno.

Azijska čebela je na napade sršenov prilagojena in je razvila več vedenjskih obrambnih mehanizmov. Najbolj poznan način je usmrteitev z visoko temperaturo, kjer se čebele okrog sršena zgnetejo v kroglo in v središču dvignejo temperaturo in količino CO₂, kar sršena ubije. Obramba pred sršenom je sicer že povečano število stražark pred vhodom v panj, saj ima azijska čebela tudi do trikrat več stražark pred vhodom kot naša. Tretji način je odvrtačalno »migetanje«, pri čemer se čebele zberejo v večjo skupino in skupno vibrirajo z zadki, kar je videti kot nekakšno lesketanje, pospremljeno pa je še z glasnim brenčanjem. Četrti mehanizem je »čebelja preproga«, kjer se ob grožnji čebele začnejo zbirati na pročelju ali na bradi panja. Ta mehanizem poznamo tudi pri naši čebeli, a je učinkovit samo pri obrambi pred domorodnimi plenilci. Naše čebele so tako v boju proti azijskim sršenom zelo nemočne.

Kako se boriti proti azijskemu sršenu

Najpogostejši način zatiranja je kemično ali mehansko uničevanje gnezd. Pri tem moramo biti temeljiti, sicer, če ne usmrtime vseh osebkov, še posebej če ostane tudi matičica, se sršeni lahko preselijo na novo mesto. Pomembno je tudi, da je gnezdo uničeno že pred razvojem novih matic.

Drugi način zatiranja je nastavljanje pasti z vabo ali insekticidi. Do sedaj še ne poznamo insekticida, ki bi selektivno ubijal le sršene, zato je to lahko problematično za druge organizme v okolju. Pasti z vabo so le lokalna rešitev, s katero omejimo plenjenje čebelnjakov, če jih nastavimo v njihovi okolici. Boljša rešitev se zdi lovljenje matic pred in po prezimovanju, saj s tem preprečimo vzpostavitev gnezd.

Uporabljajo se pasti z vabo in alkoholom, ki odganja čebele. Se pa še vedno lahko ulovijo mnoge druge žuželke, zato imajo lahko pasti negativen vpliv na lokalno entomofauno.

V zadnjem času v ospredje prihaja tudi biokontrola, torej zatiranje škodljivih organizmov z njihovimi naravnimi sovražniki (zajedavci, boleznimi). Ta metoda bi bila lahko zelo učinkovita, vendar je potrebnih še veliko raziskav. Ker bi v tem primeru verjetno tudi šlo za tujeroden organizem, je potrebna velika previdnost, da se prepričamo, da je nevaren samo za ciljno vrsto, sicer bi okolju naredili še dodatno škodo. Primer biokontrole je zatiranje kostanjeve šiškarice z zajedavsko osico.

Tudi na primeru azijskega sršena je pomembna preventiva in del nje je tudi ohranjanje čim bolj zdravih ekosistemov. Ti so odpornejši proti morebitnim motnjam in vdorom tujerodnih organizmov. Del zdravih ekosistemov je tudi evropski sršen. Pri slovenskih čebelarjih sicer milo rečeno ni priljubljen, v tujini pa se (tudi čebelarji) vse bolj zavedajo, da je kot plenilec zelo pomemben del ekosistemov, korist pa precej večja od škode, ki jo naredijo v čebelarstvu. Če bodo njegove populacije šibke, se bo njegov azijski sorodnik lažje širil, saj ne bo imel neposrednega tekmeca za hrano in gnezdišča. Njegova vloga je tako s prišlekom postala še pomembnejša, kot je bila doslej. Ne preganjajmo ga!

Viri:

- Lopez, S., Gonzalez, M., Goldarazena, A. (2011): *Vespa velutina* Lepeltier, 1836 (Hymenoptera: Vespidae): first records in Iberian Peninsula. *Journal compilation*, 41: 439–441.
- Monceau, K., Bonnard, O., Thiery, D. (2014): *Vespa velutina*: a new invasive predator of honeybees in Europe. *Journal of Pest Science*, 87: 1–16.
- Rome, Q., Perrard, A., Muller, F., Villemant, C. (2011): Monitoring and control modalities of a honeybee predator, the yellow-legged hornet *Vespa velutina nigrithorax* (Hymenoptera: Vespidae). *Aliens: The invasive species bulletin*, 31: 7–15.
- Tan, K., Radloff, S. E., Li, J. J., Hepburn, H. R., Yang, M. X., Zhang, L. J., Neumann, P. (2007): Bee-hawking by the wasp *Vespa velutina*, on the honeybees *Apis cerana* and *Apis mellifera*. *Naturwissenschaften*, 94: 469–472.

Še enkrat o najlepši znamki

V SČ št. 7-8, julij-avgust 2019, je bila objavljena slika znamke, izbrane med vsemi rednimi in priložnostnimi znamkami Pošte Slovenije, ki jih je bilo kar 60. Z največ točkami je bila za najlepšo slovensko znamko leta 2018 izbrana znamka Svetovni dan čebel. Na njej je upodobljena čebela na cvetu, s podpisom, da je to kranjska čebela, *Apis mellifera carnica*. Na ovitku prvega dne je upodobljen tudi naš genialni čebelar Anton Janša, žal brez navedbe letnic rojstva in smrti, da bi se vedelo, v katero obdobje sodi. Znamka je sicer res lepa, ima pa napako: za upodobljeno čebelo na njej ne moremo reči, da je kranjska čebela. Preprosto zato, ker na njej ni znakov, značilnih za kranjico.

Kadar opisujemo kranjsko čebelo, vedno poudarimo, da so prečni pasovi (tamenti) na obročkih njenega zadka široki, gosto poraščeni s kratkimi sivimi dlačicami, kar jo loči od drugih podvrst oz. ras medonosne čebele. Tudi sicer je

poraščena s kratkimi sivkastimi dlačicami, zato ji pa tudi rečemo kranjska sivka.

Pri pripravi nove izdaje znamke navadno sodeluje poznavalec tematike, ki po potrebi opozori oblikovalca znamke, kaj je treba na risbi dopolniti ali spremeniti, da je na koncu oblikovana verodostojno. Ne vem, kdo je sodeloval pri pripravi znamke v čast svetovnega dne čebel, prav pa bi bilo, da bi sodeloval tudi kakšen čebelar, ki se spozna na značilnosti kranjske čebele.

Znamke so tako rekoč večne, zaokrožijo po celem svetu, znajdejo se v zbirkah številnih filatelistov in njihovih katalogih. In izpovedujejo svojo zgodbo. Z našo znamko sedaj je, kar je, po toči je prepozno zvoniti. Pa vendar moramo slovenski čebelarji na glas povedati, da vemo, kako je videti naša, kranjska čebela.

Janez Gregori

Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi opraševalci cvetja (III. del)

dr. Janez Grad

janez.grad@siol.com

Vseh vrst čmrljev na Zemlji je nekje med 250 in 500. Različni avtorji in raziskovalci navajajo različna števila, od 239 do 500, pri čemer se mnogi zopet sklicujejo na druge vire. Slovenski čmrlji živijo v zelo različnih življenjskih okoljih, od kraškega sveta s sredozemskim toplim podnebjem, pa tudi znano kraško burjo, kjer primanjkuje bogatih travnatih površin, do belokranjskih in notranjskih področij z obširnimi gozdovi, vzhodnoštajerskih in prekmurskih danosti s pomanjkanjem dežja in vročimi poletji, dolenskih, koroških in gorenjskih kotlin, dolin, hribov in gora; torej od same tople morske obale, preko zmernih višin do okrog 2000 m visoko ležečih planinskih trat in travnikov. Ne živijo povsod iste vrste čmrljev, več jih živi v višje ležečih predelih hribov in gora.

Vrste čmrljev in njihova razširjenost na Zemlji

Čmrlji ne živijo povsod na Zemlji. Največ avtohtonih vrst živi na severni polobli, predvsem v Evropi, Aziji in Severni Ameriki; vrste iz tropskih pasov živijo v visokih hladnejših področjih tamkajšnjih gorstev. Tiste vrste, ki pa živijo na južni polobli, so vezane predvsem na večja gorstva, na primer v Južni Ameriki na Ande.

Matica vrtnega čmrlja B. hortorum nabira cvetni prah

Foto: Janez Grad

Domačih čmrljev ni bilo na Filipinih, v Avstraliji, Novi Zelandiji, v Južni Afriki, v vročih tropskih predelih in puščavskih predelih Sahare, na Arabskem polotoku in Indijskem polotoku. Marsikje, na primer na Novi Zelandiji, so jih zaradi potrebe opraševanja (na primer detelje) naselili beli priseljenci – britanski kmetovalci. Čmrlji so doma tudi v Sibiriji, Kanadi, na Aljaski in celo na Grenlandiji, vse tja do okrog 880 km oddaljenosti od severnega tečaja, kjer živita dve vrsti manjših čmrljev. Najbolj pestre vrste pa živijo v gorstvih zmernege pasu, na primer v Alpah, na Kavkazu, v Pirenejih in v Himalaji.

Podatki o še živečih vrstah se s časom spreminjajo, saj je nekaj vrst, kot navajajo opazovalci, že izumrlo. Po navedbah nekaterih avtorjev naj bi živelo v Evropi 53 vrst pravih čmrljev in deset vrst zajedavskih čmrljev, na področju nemško govorečih dežel (Nemčija, Avstrija, Švica) 36 vrst pravih (od teh so najmanj tri vrste že izumrle, štirih pa ni bilo možno niti posneti niti opisati) in deset vrst zajedavskih čmrljev.

Čmrlji so porasli z raznobarnimi vzorci gostih dlačic, ki jih ščitijo pred mrazom. Zato tudi lahko živijo v hladnih predelih naše Zemlje in visoko v gorah, v Himalaji do okrog 5000 m nadmorske višine. Vendar pa se vrste čmrljev medsebojno bolj ali manj razlikujejo, kar omogoča njihovo uspešno porazdelitev po podnebno in rastlinsko različnih

B. haematurus oprašuje marelico (Petelinje, marec 2012).

Foto: Janez Grad

področjih. Omenimo le nekatere pomembne, za opazovalca zanimive in lahko opazne razlike med vrstami:

- velikost telesa in razpon kril (pri maticah: telo od 15 do 28 mm, razpon kril od 27 do 45 mm; pri delavkah: telo od 8 do 18 mm, razpon kril od 18 do 34 mm; še večji pa so čmrlji v tropskih predelih);
- barva in barvni vzorec dlačic;
- višina tona brenčanja;
- dolžina rilčka (naši čmrlji: od 8 do 23 mm);
- največje možno število delavk v družini (od nekaj deset do nekaj sto);
 - mesto gnezda (v zemlji ali na površju, prisojna/osojna lega, vlažnost);
 - spomladanska vrnitev matic s prezimovališča (razlike do nekaj tednov),
- letni življenjski cikel (kratek ali dolg) in obdobje izleganja mladih matic in samčkov;
- vrste cvetov, ki jih obiskujejo;
- dnevni čas letenja na pašo;
- napadalnost delavk v primeru stikanja po njihovem gnezdu;
- mesto shranjevanja peloda na/v satju;
- odnos delavk do matice, ko ostari (delavke nekaterih vrst zaležejo svoja jajčka in se spopadajo z matico).

Vrste čmrljev v Sloveniji, njihova ogroženost in pomoč za njihovo preživetje

Čmrlji v Sloveniji so še dokaj slabo raziskani. V zadnjem času so več raziskovali in o njih pisali: A. Gogala, ki je naštel 30 vrst, J. Grad (avtor tega članka, op. ur.), ki jih je opisoval predvsem v *Slovenskem čebelarju*, kjer je med drugim prvič objavil fotografijo in opisal k nam na novo priseljenega čmrlja *B. haematurusa*, A. Jenič, ki v svojem univerzitetnem diplomskem delu navaja 31 vrst čmrljev, od teh sedem vrst zajedavskih, P. Kozmus v svoji doktorski disertaciji in Tomaž Oštir, ki je pod Gorjanci prvi našel gnezdo čmrljev *B. haematurusa*. Po Jeniču živi največ vrst na območju Alp – v alpski regiji –, to je 17, sledita ji submediteranska regija s 15 vrstami in subpanonska regija s 14 vrstami, najmanj vrst (osem) pa živi v mediteransko-kraški podregiji. Vrste, ki so razširjene po vsej Sloveniji, so: *B. pascuorum*, *B. hortorum*, *B. lucorum*, *B. pratorum* in *B. lapidarius*, po večjem delu Slovenije pa so razširjene še vrste: *B. sylvarum*, *B. ruderarius*, *B. argillaceus*, *B. terrestris* in *B. humilis*. Samo v alpski regiji živi osem vrst, štiri vrste pa so omejene na katero od drugih regij. K tem moramo prišteti še priseljenca *B. haematurusa*, ki je bil do sedaj zapažen v nekaterih nižinskih predelih Slovenije.

V zadnjih desetletjih so se močno poslabšali pogoji za preživetje travniških, pa tudi drugih čmrljev, predvsem v ravninskih delih, kjer jim kmetje s pogosto košnjo s težkimi stroji in umetnimi gnojili ne dopustijo več živeti. Življenjski prostor nekaterih vrst se hitro manjša tudi zaradi zara-

Čmrljak, Petelinje, Slovenija

Foto: Janez Grad

ščanja travniških površin z gozdom. Ogroženi so na primer *B. humilis*, *B. ruderarius* in *B. sylvarum*, pa tudi pojavljanje drugih vrst se hitro zmanjšuje. Kot kažejo opazovanja, bodo čmrlji kmalu lahko živeli le še na strmih travnatih pobočjih, gozdovih in planinskih predelih. Prav je, da se ogroženosti zavedamo in jim pomagamo.

Čmrljem lahko pomagajo kmetovalci sami s tem, da nekaterih delov travnikov ne gnojijo in ne kosijo prezgodaj, temveč le enkrat letno, v avgustu. Za vse obiskovalce narave pa naj velja, da če najdejo nedotaknjeno gnezdo čmrljev v nedotaknjem naravnem okolju, naj ga pustijo pri miru in naj ga ne ogrebajo. Najlepše je opazovati njihov razvoj kar na mestu, kjer so si zgradili gnezdo. Zelo pa so ogrožena gnezda na površini pokošenih travnikov. Če jih niso uničili stroji pri košnji ali spravilu sena, jih bo v naslednjih nekaj dneh zagotovo razbrskala lisica ali kakšna druga žival. Gnezdo lahko zavarujemo tako, da ga prekrijemo s pritrjeno kovinsko mrežo proti voluharicam, lahko pa čmrljevo družino tudi ogrebemo v kartonsko škatlo (za čevlje), kartonski ali lesen zabojček – panjiček – približno enakih velikosti in z odprtino za izletavanje s premerom 12 mm in potem zvečer, že v temi, odnesemo na varno in toplo, vendar ne opoldanskemu soncu izpostavljeno mesto. Biti pa mora vsaj 300 m proč od mesta na travniku, sicer se bodo delavke vrnile tja. Če bo družina uspešna in se bodo izlegle mlade matice, se bodo te, vsaj pri nekaterih vrstah, naslednjo pomlad vrnile nazaj. Da bodo ostale in ustvarile družino, je treba pripraviti čisto škatlo ali panjiček, napolnjen (do polovice) z gozdnim mahom ali neočiščenim bombažem (ne s sanitetno vato!). Gojenje čmrljev, predvsem z namenom njihove uporabe v pokritih nasadih paradižnika in drugih rastlin, poteka tudi na laboratorijski oziroma industrijski način. Ta zahteva mnogo strokovnega znanja, potrebno opremo in prostore, zato je za amaterje neprimeren, saj bi s poizkusi povzročili smrt velikega števila matic. Pustimo zatorej čmrljem živeti na način, kot so ga sami dognali skozi milijone let razvoja.

Čebelarjeva opravila v septembru

dr. Peter Kozmus – Pilštanj

Preverimo količino hrane

Letošnja čebelarjska sezona je skoraj v celoti za nami. V spominu nam bo ostala kot izjemno pičla, saj nam ni omogočila, da bi pridelali vsaj polovico povprečne letine medu. Po slabem začetku sezone, predvsem deževnem maju, smo upali, da bomo v drugi polovici sezone imeli vsaj povprečno pašo na lipi, kostanju ali hoji, vendar se to žal ni zgodilo. Nekateri čebelarji so sicer beležili donose s panjskimi tehnicami, vendar so bili ob točenju nemalokrat razočarani, saj je bilo veliko medu v satih strjenega in ga niso mogli iztočiti.

Smo pa v poletnih mesecih prejeli kar nekaj dežja, zaradi česar so mnoge rastline cvetele tudi kasneje, kot je to običajno, in čebelam omogočale pašo, da so se lahko vsaj delno oskrbele s cvetnim prahom, ki ga nujno potrebujejo za jesenski in nadaljnji spomladanski razvoj. Brezpašno obdobje je bilo po večjem delu Slovenije manj intenzivno in zato smo čebelarji vsaj do sedaj imeli manj dela s spodbujanjem čebel k razvoju in s preprečevanjem ropanja čebeljih družin.

Pred nami je mesec september, ko lahko naredimo veliko dobrega za uspešno prezimljenje družin in za kasnejši spomladanski razvoj, po drugi strani pa lahko naredimo tudi veliko napak, ki jih kasneje zelo težko popravimo. Za uspešno prezimljenje je nujno, da imamo zdrave družine, z dobro matico, in dovolj primerne hrane v panju. Vse to je mogoče preveriti s septembrskim pregledom družin.

Pregled družin

Na začetku septembra pregledam vse družine. Pri tem me zanimajo količina zimske zaloge hrane in kakovost ter količina zalege. Gnezda ne preurejam ali postavljam v sredino, ampak ga pustim, kot so si ga oblikovale čebele. Pregled opravi v dopoldanskem času, med pregledom pa sem previden, da ne spodbujam ropanja družin. Preglede opravljam hitro, s čim manjšim posegom v družino.

Do začetka septembra sem vsaki družini dodal 10 l sladkorne raztopine, pripravljene v razmerju 1 : 1, kar pomeni nekaj več kot 6 kg sladkorja. Čebele so lahko to hrano uporabile za razvoj, če v naravi niso imele paše, lahko pa so zalogo še povečale, če so vremenske razmere omogočale razvoj rastlin in čebelam pašo. Tudi ajda na nekaterih področjih čebelam lahko nudi pašo, vendar obilnejših donosov ne pričakujemo, če so površine manjše od 1 ha ali če je v okolici več čebeljih družin.

Po odprtju družin iz panja do polovice izvlečem levi ali desni stranski sat in na njem preverim količino hrane. Potem do polovice izvlečem še sredinski sat in na njem ocenjujem količino zalege in višino venca s hrano. Če je stranski sat v celoti poln s hrano in je na sredinskem satu višina venca več kot 5 cm, ocenjujem, da je v panju približno 15 kg zaloge hrane; na vsakem satu znotraj gnezda po 1 kg ($7 \text{ satov} \times 1 \text{ kg} = 7 \text{ kg}$), na krajnih dveh satih na vsaki strani gnezda pa po 2 kg ($4 \times 2 \text{ kg} = 8 \text{ kg}$). Če je hrane manj, si na panjski list označim, koliko sladkorne raztopine moram posamezni družini še dodati. Če ocenim, da ima družina 10 kg zalog hrane, si na panjski list označim, da moram dodati še 8 l raztopine (5 kg sladkorja).

V tem času se med družinami zmeraj pojavijo razlike v količini zaloge hrane, in če vsem družinam dodam enak volumen sladkorne raztopine, so zaloge v panjih na koncu različne. Zato je nujno oceniti količino hrane in vsako družino posebej temu prilagojeno krmiti, da matica zaradi prevelike količine hrane ni blokirana oz. da družina nima v panju premalo zalog, ki bi lahko povzročile pomanjkanje hrane v spomladanskem času, kar bi posledično vodilo v

Rezervne družine na ločeni lokaciji

Foto: Peter Kozmus

Foto: Peter Kozmus

Zalega, ki kaže na nujnost zamenjave matice.

počasnejši razvoj in s tem slabši izkoristek razvojne paše. Krmljenje zaključim v sredini tega meseca.

Medenje bršljana

Na nekaterih območjih se pojavlja vse več bršljana, ki čebelar lahko nudi pašo. Značilnost tega medu je, da zelo hitro kristalizira in ga čebele lahko uporabijo le, če imajo na razpolago tudi vodo. Prezimljenje čebel zato le na tem medu ni priporočljivo in je nujno, da del potrebnih zalog za prezimljenje zagotovimo s sladkorno raztopino. Izkušnje potrjujejo, da se paša vsako leto razlikuje, zato moramo oskrbo čebel skrbno prilagajati vsakoletnim razmeram in potrebam družin.

Pregled družin, ki smo jim zamenjali matico

Ob septembrskem pregledu na sredinskem satu ocenjujem količino in strjenost zalege. Na to sem še zlasti pozoren pri družinah, ki sem jim v juliju zamenjal matico. Če je zalega na sredinskem satu veliko in sega natančno do zalogo hrane, sem z njo zadovoljen in sat previdno potisnem nazaj v panj. Če na sredinskem satu ugotovim manj zalege, če je ta polna presledkov oz. drugačna od popolne, z njo nisem zadovoljen in družino označim, da ji bom zamenjal matico. V povprečju označim 5–10 % družin v čebelnjaku.

Zamenjava manj kakovostnih matic

Zamenjave se lotim v naslednjem sončnem dnevu, ko seštejem, koliko družinam moram zamenjati matico. Toliko namreč prepeljem rezervnih družin z druge lokacije. Te družine so na treh satih in so namenjene le temu, da vzdržujejo matico. Naredil sem jih v času kostanjeve paše na način, da sem v panj vstavil: sat pokrite zalege s čebelami, sat hrane, prazen lepo izdelan sat ter zrel matičnik, ki sem ga pritrdil v sredino

Odpad varoj na testnem vložku, ki potrjuje učinkovitost zatiranja varoj.

sata s pokrito zalego. Družine sem vseskozi krmil s sladkorno pogačo, da je matica po izleganju in opravitvi lepo zalegala.

V panju, v katerega želim vstaviti novo matico, najprej poiščem in odstranim staro. Nato iz medišča odstranim tri prazne stare sate. Potem iz plodišča v medišče prestavim tri sate z najmanj zalogami hrane. V plodišču nato ob enem robu pustim krajni sat z zalogo hrane, druge obstoječe sate umestim proti drugemu robu in tako sprostim prostor za tri sate rezervne družine. Nato umestim rezervno družino z matico. Družini ob tem dodam sladkorno pogačo ali sladkorno raztopino, da čebele zaposlim in lepše sprejmejo čebele in matico iz rezervne družine.

Zatiranje varoj

Septembra sem tudi pozoren na odpad varoj. Kljub enakemu zatiranju pri vseh družinah na lokaciji se mi vsako leto med njimi pojavijo tudi takšne, ki imajo (pre)več varoj v panju in zato potrebujejo dodatno zdravljenje. V nasprotnem primeru družina zaradi napadenosti z varojami in virusi, ki jih varoje prenašajo, oslabi ter postane lahek plen za sosednje močnejše čebelje družine, ki se na ta način tudi »oskrbijo« z novimi varojami. Zato te družine dodatno zdravim, pri čemer spremljam tedenski odpad varoj, da se prepričam o učinkovitosti postopka.

Zaključek

Čeprav se septembra čebelarska sezona konča, čebelar ne sme pozabiti na čebele. S pravilnim oskrbovanjem namreč omogoča nujno podlago za razvoj družin v prihodnji sezoni. Če menimo, da v maju ali juniju čebelarji pri čebelah težko naredimo napako, ki je čebele ne bi mogle popraviti, septembra ni tako. Odgovornost za delo s čebelami je v tem mesecu zato veliko večja in od tega, kako uspešni bomo s svojimi opravili v tem času, je odvisno, kako uspešno bomo prezimili čebele.

Foto: Peter Kozmus

Heinrich Storch: Na žrelu (Am Flugloch)

Vlado Vogrinec

Maribor: Čebelarstva zveza društev Maribor, 2019
64 strani
ISBN: 978-961-290-097-7

V okviru Čebelarstva zveze društev Maribor smo to pomlad izdali knjigo »Na žrelu«. Knjigo »Am Flugloch« je g. Heinrich Storch izdal v samozaložbi v Nemčiji leta 1951. Do nje smo v Čebelarstvu zvezi društev Maribor prišli po srečnem naključju leta 2018 ob obisku na Češkem. Uspelo nam je pridobiti 13. izpopolnjeno izdajo iz leta 2014 in se lotili prevajanja (Norbert Jedlovčnik) in urejanja (Jožef Bauman). Uredili smo vse potrebno glede avtorskih pravic in knjigo uspešno izdali v slovenskem jeziku leta 2019.

Avtor v svojem delu utemeljuje pomen opazovanja dogajanja na žrelu za čebelarja oziroma za čebelar prijazen čebelarjenje. Obravnava 159 spoznanj in opisov stanj ter potrebnih ukrepov po letnih časih in posameznih mesecih. Knjiga je sestavljena iz natančnih opisov spoznanj dogajanja na žrelu na levi strani in potrebnih ukrepov in navodil za prepoznavanje dogajanja in izboljšanje stanja na desni strani.

Naprodaj knjiga »Na žrelu«

Knjiga »Na žrelu« je zelo koristen pripomoček. Po njej bodo radi posegali čebelarji, ko se bodo srečevali s stanji v panju, ki jih ne prepoznajo oziroma jih še niso reševali. Knjiga »Na žrelu« je edinstven priročnik, ki zelo natančno in razumljivo opisuje razna stanja in dogajanja v čebelji družini, zato ocenjujemo, da bo gotovo

Avtor pravi, da življenje čebelje družine utripa skozi žrelo iz leta v leto. Preko njega se čebelja družina oskrbuje in diha ter odstrani, česar v svojem gnezdu ne potrebuje. Skozi žrelo se odvija komunikacija, seveda za tistega, ki jo razume. Žrelo je predvsem točka, kjer spoznamo stanje čebelje družine, ali se dobro počuti ali trpi, ali potrebuje čebelarjevo pomoč.

Kdor na žrelni odprtini vedno in pravočasno prepozna dobro in slabo počutje čebelje družine, mu ni treba pogosto odpirati svojih panjev in s tem po nepotrebnem vznemirjati čebelje družine. Zdrava družina hoče imeti svoj mir. S tem tudi ohranjamo njeno delovno vneto. Poseg v družino lahko praviloma izvedemo šele takrat, ko smo na žrelu spoznali, da nekaj ni v redu. Spoznavanje notranjega stanja družine preko stanja na žrelu ni vedno lahko in preprosto. Tega se naučimo šele skozi dolga leta.

prispevala k dvigu kakovosti našega čebelarjenja, zlasti pa k boljšemu počutju naših čbelic. Cena knjige je 15 EUR. Kupite jo lahko v trgovini Jana na Streliški cesti 150 v Mariboru ali pa jo naročite s plačilom po povzetju na e-naslovu: zveza@czdm.si.

Čebelarstva zveza društev Maribor

Odkritje obeležja koroškemu rojaku Janezu Sumperju

V soboto, 4. maja, smo v Ločah (Latschach bei Velden) na avstrijskem Koroškem odkrili spominsko obeležje slovenskemu rojaku Janezu Sumperju (1827-1888), duhovniku, pionirju in promotorju modernega čebelarstva, piscu knjige Slovenski Bučelarček in konstruktorju skočidolskega panja.

Janez Sumper se je rodil 11. decembra 1827 v Ločah pri Št. Iliju na kmetiji pri Poherniku. Po zaključenem šolanju je bil 1851 posvečen v duhovnika in 10 let kaplanoval po mnogih južnokoroških krajih. Leta 1861 ga je takratni škof imenoval za župnika v Skočidolu (Gottestal), kjer je deloval skoraj tri desetletja, vse do marca 1887, ko se je odpovedal župniji in za posledicami možganske kapi leto pozneje umrl.

Slovenščini je bil zvest do smrti, dejansko se je trudil za razvoj, utrjevanje in uveljavljanje slovenske besede s svojim delovanjem na kulturnem, gospodarskem in tudi političnem področju. Iz njegove zapuščine velja omeniti tudi knjigo Višarski romar, ki je izšla tudi v nemškem jeziku. Pri Družbi sv. Mohorja pa je leta 1871 izšla na 93 straneh knjižica Slovenski Bučelarček, ki jo je lani ob prvem svetovnem dnevu čebel ponatisnila Mohorjeva družba v Celovcu v 400 izvodih in zagotovo sodi v domačo knjižnico vsakega čebelarja. S prijateljem, učiteljem v Skočidolu, Tomažem Kuchlerjem sta po Dzierzonovi predlogi preuredila in v domači panj vgradila satnike na hladno stavbo, prilagajanje

Foto: Urban Rozman

Na odkritju obeležja Janezu Sumperju so bili prisotni tudi slovenski čebelarji. Čebelar Anton Koželj pa je Korošcem podaril en izvod originalne Sumperjeve knjige.

panjske prostornine pa je omogočalo nastavljanje naklad. J. Sumper se je ukvarjal tudi z vremenoslovjem in rejo svi-

loprejk. (Vir: Sumper J. (2018): Bučelarček. 1. ponatis, str. 9-13)

Zahvala za vabilo na prireditev, ponatis knjige in odkritje obeležja gre predvsem iniciatorjema dr. Janku Pečniku in g. Karlu Grilu, govornikom na prireditvi: upok. šol. ravnatelju g. E. Pinterju in drugim, g. župniku J. Krištofu za blagoslov, pevskeму zboru župnije Št. Ilija za ubrano petje in vsem, ki so tako ali drugače omogočili, da spomin na tega čebelarškega velikana ne zatone v pozabo.

Vladimir Fajdiga

Foto: Franc Šmerc

Skočidolski panj

Prvo izobraževanje po programih Slovenske čebelarške akademije

Slovenci smo ponosni na svoje znanje, ponosni smo na tradicijo in z veseljem glasno povemo, da smo na področju čebelarstva vodilni v svetu. Preteklo leto smo dobili svetovni dan čebel in oprasovalcev, dobili smo Slovensko čebelarško akademijo, dobili programe izobraževanj za tujce. Lahko bi rekli, da smo si upali sanjati, pa vendar: Ali smo dovolj pogumni, da si upamo sanje tudi živeti?

Konec junija letos smo ponovno dokazali, da si upamo premikati meje, napisana pravila izvesti, da si upamo zainteresirane skupine povabiti in jim podati svoja vrhunška znanja s področja čebelarstva. Posebna zahvala predsedniku ČZS, ki je podprl delovanje SČA in glasno povedal, da si upamo, da zmoremo! 29. junija je bil za nas pomemben dan, pravo rojstvo, saj smo v sodelovanju z Občino Ivančna Gorica, ČZS in vzrejevalcem matic g. Henrikom Zaleteljem organizirali prvo izobraževanje po posebnih

izobraževalnih modulih SČA – Osnove vzreje matic, ki je potekalo v rojstnem kraju kranjske sivke – v Višnji Gori.

Izobraževanje je zajemalo teoretični del, ki ga je izvedel strokovni vodja priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo pri ČZS in član programskega odbora SČA dr. Peter Kozmus. Praktični del je potekal na vzrejališču matic pod mentorstvom g. Henrika Zaletelja ob podpori družine.

Po zaključku celodnevne izobraževanja je 19 udeležencev pozdravil podžupan Občine Ivančna Gorica g. Tomaž Smole in jim v spomin izročil knjigo, ki razkriva, da ima slovensko čebelarstvo pestro pot razvoja ter bogato tradicijo. Udeleženci izobraževanja so kot prva generacija slušateljev po programih SČA ob koncu dogodka prejeli potrdila.

Damjana Grobelšek, dr. vet. med., predstojnica Slovenske čebelarške akademije, Kmetijski inštitut Slovenije

Foto: Damjana Grobelšek

Foto: Damjana Grobelšek

Kako bi bil videti svet brez čebel?

Na drugi svetovni dan čebel, 20. maja, je v supermarketu Planet Tuš v Celju potekal projekt z zelo pomembnim sporočilom za širšo javnost *Ohranimo čebele – kako bi bil videti svet brez čebel?*

Če kdo, smo ravno čebelarji tisti, ki se še predobro zavedamo, da so čebele nepogrešljiv del našega ekosistema in prehranske verige. Čebele kot opraševalke omogočajo pridelke sadja in zelenjave ter ne nazadnje vplivajo na lepo podobo našega okolja s cvetočimi rastlinami. Njihova marljivost nam zagotavlja vsako tretjo žlico hrane, skrb za čebele pa je postala globalna naloga po spoznanju, da čebele na nekaterih območjih hitro izginjajo, s čimer velika območja ostajajo brez pomembnih opraševalcev.

S tem projektom smo želeli potrošnikom z izpraznjenimi trgovskimi policami pokazati, kako bi bil videti svet brez čebel. Potrošniki tako na svetovni dan čebel na trgovskih policah trgovine Tuš v Celju niso našli sadja in zelenjave, ki sta (posredno) odvisna od opraševanja čebel. S tem smo vsakega kupca soočili s kruto resnico naše eksistencialne odvisnosti od opraševanja teh majhnih žuželk. Verjamemo, da se je ob pogledu na (relativno) prazne zaboje sadja in zelenjave vsak potrošnik zdrznil in se vsaj malo zamislil.

Projekt so podprli ČZS, trgovska veriga TUŠ, agencija New Moment in Mestna občina Celje. ČZS nam je vseskozi nudila strokovno podporo, pri čemer gre posebna zahvala predsedniku g. Boštjanu Noču in g. Vladu Auguštinu. Tuš pa je v naši ideji prepoznal nekaj tistega več in z veseljem pristopil k projektu in omogočil njegovo izvedbo.

Veseli smo, da je projekt odlično uspel, saj je bil odziv slovenskih medijev in ljudi v Celju izredno pozitiven. Neprecenljivi ostajajo številni odzivi potrošnikov, ko so zagledali prazne košare/zaboje sadja in zelenjave – od popolnega začudenja, nemoči, presenečanja, ogorčenja, nekajkrat celo nejevolje, saj določenih izdelkov tisti dan pač ni bilo mogoče kupiti. Kljub vsemu pa smo pomirili tudi tiste redke nejevoljne potrošnike, ko smo jim pojasnili, za kaj gre in zakaj na trgovskih policah ni jabolk, hrušk, češenj, malin, kumar, paradižnika, paprike in še marsičesa drugega.

Informativna tablica na prodajnih policah za sadje in zelenjavo

Začudenje in zaskrbljenost kupcev nad praznimi policami

V trgovini so bile nameščene tudi skrite kamere, ki so snemale odzive ljudi. S kamerami smo namreč želeli ujeti čim več pristnih in presenečenih odzivov ljudi, ki so prišli v trgovino in so pred sabo zagledali prazne košare/zaboje za sadje in zelenjavo. Posamezne kadre z najboljšimi odzivi ljudi smo nato uporabili v promocijskem filmčku, ki v dobri minuti strne bistvo projekta. Filmček je bil deležen odličnega odziva, saj si ga je na različnih kanalih družabnih omrežij do sedaj ogledalo že več kot 100.000 ljudi. Filmček je objavljen na Facebook strani ČZS in na YouTubu pod naslovom *Kako bi izgledal svet brez čebel?* (www.youtube.com/watch?v=Z6BhwaLcxK4).

Želimo si še nadaljnje viralnosti in prepoznavnosti tega videa, da ne bi bilo posameznika, ki se ne bi zavedal naše odvisnosti od opraševanja čebel. Filmček je namenjen promociji

Slovenije in slovenskega čebelarstva, zato ga z veseljem in ponosom pokažimo družinskim članom, sorodnikom in prijateljem, tako v Sloveniji kot tudi v tujini. Naj nam bo vsem skupaj v ponos. Naj medi!

Matej Vošner,
vodja projekta

Svet s čebelami...

... in brez njih

Proslava ob 100-letnici Čebelarskega društva Antona Janše Breznica

Proslava in strokovna predavanja

ob 100-letnici bodo potekali v soboto, 31. avgusta 2019, v šotoru na parceli Konjeniškega kluba Stol med Vrbo in Breznico. Začetek prireditve *Ta medeni dan* bo ob 10. uri. **Ob 17.30 sledi predavanje VEROLJUBA UMEJLIČA:**

Priprava čebelje družine na zimovanje, ob 18.30 pa predavanje VLADA PUŠNIKA: Vse o čebeljem strupu. Začetek proslave bo ob 20. uri.

ČD Anton Janša Breznica

Izobraževanja na Enejnem medovitem učnem vrtu na Grbi

Enejn medoviti učni vrt na Grbi je namenjen prebivalcem, mimoidočim, prostovoljcem, skupinam predšolskih otrok, družinam ter različnim vzgojno-izobraževalnim organizacijam. Kot

točka na ljubljanski Čebelji poti ima pomembno nalogo spodbujanja biotske raznovrstnosti. V Zavodu Eneja je poglavitna dejavnost izobraževanje, zato širšo javnost in čebelarje vabimo na apidelavnice, ki jih bo vodila Nina Ilič:

- 10. septembra 2019 ob 17. uri – Sivkina tinktura s sortnim medom;
- 1. oktobra 2019 ob 17. uri – Api zobna pasta.

Zaradi organizacijskih potreb vse zainteresirane prosimo, da se na delavnico predhodno prijavijo preko e-naslova zavod.eneja@gmail.com ali po telefonu 041/377 388. Izobraževanja financira Mestna občina Ljubljana, udeležba je brezplačna. Vljudno vabljeni!

Ekipa MOL in Zavoda Eneja

Vpis v tečaj apiterapije

Vpis v 110-urni tečaj apiterapije I poteka od 1. marca do predvidoma 20. oktobra 2019 oziroma do zapolnitve prostih mest (predvidoma 40 udeležencev). Tečaj se začne v soboto, 19. oktobra 2019. Predavanja bodo

potekala v Mariboru ob sobotah in nedeljah po vnaprej pripravljenem urniku. Tečaj je namenjen zdajšnjim ali prihodnjim članom Sekcije apiterapevtov Slovenije. Pogoji za vpis so končana srednješolska izobrazba in čebelarsko predznanje. Informacije o usposabljanju, prijavnico in urnik

lahko najdete na spletni strani www.czdm.si v rubriki Izobraževanja. Za vse dodatne informacije nam lahko pišete na zveza@czdm.si ali na tajništvo@czdm.si

Sekcija za apiterapijo Slovenije,
ČZD Maribor

Medeno obarvanih 24 ur hoje okoli Gradiškega jezera

ČZS se je letos dejavno pridružila že tretjemu tradicionalnemu pohodu »24 ur hoje okoli Gradiškega jezera«, ki ga organizira Turistično športno društvo Korenina v občini Lukovica. Pohod

okoli jezera je bil ves dan tudi čebelarsko obarvan. Projekt je finančno podprla tudi Zavarovalnica Adriatic Slovenica, zato smo lahko pri tem projektu sodelovali še bolj dejavno. Ker ČZS zagovarja zdrav slog življenja, se nam je zdela odlična ideja tudi za promocijo čebelarstva v občini, kjer je sedež ČZS.

Začeli smo ob 4.50 z Godbo Lukovica in nagovorom županje občine Lukovica, mag. Olge Vrankar, ter se nato podali na prvi krog okoli jezera, katerega dolžina znaša 4,2 km. Po prehojenem prvem krogu pa nas je čakal pravi medeni zajtrk: kava in čaj z medom ter sveže žemljice z maslom in medom in jabolko. Po obilnem hranilnem zajtrku smo nadaljevali pot. Čakala nas je 100 km dolga pot. Čez dan se nam je pridružilo okoli 1000 pohodnikov, s katerimi smo naredili krog, dva ali tri ter prijetno pokramljali ter se srčno nasmejali. Zanimivo pa je to, da je prišlo kar nekaj ljudi v podporo samemu

projektu in podporo pohodnikom, da zdržijo teh 24 ur hoje. Pohod je imel tudi dobrodelno noto, saj smo hodili za otroke, ki najbrž ne bodo nikoli mogli hoditi kot mi. Kdor pa je želel, je lahko daroval 1 krog = 1,00 EUR. Tudi ti otroci bodo sedaj bogatejši kar za nekaj terapij tudi z našo pomočjo in kilometri.

Ker pa je bil dan tudi medeno obarvan, smo promovirali sheme kakovosti, obiskovalci pa so si lahko kupili kaj medenega. Dan je minil prehitro. Okoli polnoči nas je zajelo močno neurje in primorani smo bili končati pohod pet ur prej, saj nam razmere na poti niso dopuščale več varne poti med nočnim pohodom. Pa vendarle, namen je bil dosežen. Veliko nasmejanih obrazov, druženje družin, aktivno preživljanje časa ... vse to in še marsikaj bi se našlo. Seveda, naslednje leto se ponovno srečamo. Hvala vsem, ki ste na kakršen koli način pripomogli, da je ta dan uspel.

Barbara Dimc, tajnik ČZS

Čebelarji so v podporo 24 ur hoje Barbari Dimc podarili sliko Marka Alaufa in seveda zelo udobne natikače, ki so naslednji dan še kako prišli prav.

ČEBELARSKA ZVEZA GORENJSKE

ČEBELARSKI CENTER GORENJSKE

Čebelarstva zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu, pripravlja v sodelovanju z LUR – čebelarskim centrom Gorenjske, Čebelarstvo zvezo Gorenjske in ČD Radovljica

Dan medu v kulinariki

FESTIVAL MEDU

Sobota, 21. september 2019, od 10.00 dalje v Čebelarskem centru Gorenjske v Lescah

PROGRAM

10.00 Medovite rastline – hrana za čebele in ljudi – medovite rastline v vsak vrt in vsako kuhinjo: **dr. Sabina Šegula**

11.00 Uporabni nasveti za pripravo medenih jedi: **Mateja Reš**

12.00 Degustacija zelenjavne enolončnice z medom in šmorna z medenim prilivom

15.00 Delavnica priprave in degustacija medenega menija: **Marija Arh Ivanšek**

16.30 Razglasitev rezultatov in podelitev priznanj ocenjevanja medu

- **TRŽNICA** Z BOGATO PONUDBO ČEBELJIH PRIDELKOV IN IZDELKOV IN DOBROTAMI Z LOKALNIH KMETIJ
 - **USTVARJALNE DELAVNICE IN DRUŽABNE IGRE ZA OTROKE IN ODRASLE:** IZDELAVA ČEBELIC IZ GLINE, IZDELAVA DRAŽGOŠKIH KRUHKOV, ISKANJE ČEBELJEGA ZAKLADA
 - **MEDENE PIJAČE.**
 - **DEGUSTACIJA RAZLIČNIH VRST MEDU.**
 - **OGLEDI** ČEBELNJAKA IN ČEBELARSKEGA CENTRA
 - **KAVA IN ČAJ Z MEDOM**
 - **SVET ČEBEL SKOZI VIRTUALNA OČALA**
 - IN ŠE VRSTA SPREMLJEVALNIH AKTIVNOSTI.
- PODROBNOSTI PROGRAMA NAJDETE NA WWW.CZS.SI.

Na delavnici in degustaciji medenega menija boste sodelovali pri pripravi različnih jedi, med njimi tudi slovenske narodne jedi pripravljenih na sodoben način z različnimi vrstami medu:

File bohinske zlatovšči (postrvi) v ajdovi moki, ajdova kaša z gobami in zelenjavo, krompir v oblicah z zeliščnim maslom in mohantom, palačinke, strjenka, pena s cvetnim prahom ...

Medeni meniji okusov Radol'ce, več na:
www.czs.si ali www.cricg.si.

Pehtranova potica z orehovim sladoledom in mandeljni ter medom

SESTAVINE:

Testo: 300 g gladke moke tip 400, 300 g ostre moke, 1 dl olja, 2 rumenjaka, 3 žlice sladkorja, 42 g kvasa, 1 vanilin sladkor, limonina lupinica, 3 dl sirotke ali pa mleko

Nadev: 600 g skute, 50 g pšeničnega zdroba, 3 rumenjaki, 3 žlice sladkorja, 1 vanilin sladkor, pehtran, 5 beljakov

Orehov sladoled: 1 lonček (2 dl) navadnega jogurta, 2 dl sladke smetane, 2 dl zmletih orehov, 1 dl sladkorja v prahu.

PRIPRAVA: Vse sestavine za testo zmešamo, nato dodamo kvas. Testo mora biti srednje čvrsto. Pustimo, da enkrat vzhaja. Vse sestavine za nadev razen beljakov zmešamo, nato iz beljakov stepemo sneg, ki ga nežno vmešamo v nadev. Testo na tanko razvaljamo in do polovice namažemo z nadevom ter zvijemo. Med zvijanjem večkrat prebodemo testo. Pečemo na 175–180 °C približno 1 uro, v pečico pa lahko damo posodo z vodo za boljše pečenje. Za pripravo sladoleda stepemo sladko smetano in vanjo vmešamo vse druge sestavine. Kos potice serviramo na krožniku, ki je posut z mandeljni, zraven dodamo sladoled in vse skupaj nežno polijemo s slovenskim medom. Avtor recepta: domači recept turistične kmetije Vimpolšek

Svoj recept pošljite na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si.

Foto: arhiv Turistične kmetije Vimpolšek

Razpis rednih volitev v organe Čebelarke zveze Slovenije

Leta 2020 bo potekel štiriletni mandat voljenih članov organov ČZS. V skladu z določili 21., 22. in 25. člena Pravil ČZS je zato upravni odbor ČZS na svoji 15. redni seji, 20. junija 2019, sprejel sklep št. 245 o razpisu volitev predsednika, članov upravnega odbora, nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS. Redne volitve predsednika, članov nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS bodo ob 69. rednem volilnem občnem zboru ČZS, ki bo v soboto, 7. marca 2020. Volitve članov UO v volilnih okoliših bodo izvedene

ob regijskih posvetih ČD, ki bodo novembra 2019. Postopek evidentiranja možnih kandidatov za predsednika, člane upravnega in nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS se je začel 21. junija 2019 in mora biti za člane upravnega odbora končan do 21. oktobra. Za predsednika, člane nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS pa do 6. januarja 2020.

Upravni odbor ČZS

Kratka navodila o predvolilnih postopkih

1. Kandidiranje za predsednico/predsednika ČZS

Kandidatke/kandidati za predsednico/predsednika ČZS lahko podajo svojo pisno kandidaturo s podporo čebelarških društev ali območnih čebelarških zvez oziroma brez nje. Kandidaturi morajo priložiti kratko predstavitev (CV), vizijo razvoja slovenskega čebelarstva ter program vodenja in delovanja ČZS. Kratko predstavitev in izvlečke iz programa razvoja in vodenja posameznih kandidatov (4000 znakov s presledki) bomo objavili v *Slovenskem čebelarju*, št. 2/2020. Kandidatke/kandidati za predsednico/predsednika ČZS naj svoje candidature pošljejo na naslov ČZS najpozneje do 6. januarja 2020.

2. Priprava in vlaganje kandidatnih list za člane upravnega odbora ČZS

Čebelarška društva v svojem volilnem okolišu glede na število članov iz posameznega volilnega okoliša evidentirajo in predlagajo primerno

kandidatko oz. kandidata za članico/člana upravnega odbora ČZS. Predlagana kandidatka/kandidat mora biti članica/član ČZS in mora podati svojo pisno privolitev v kandidaturo. Predlagamo, da čebelarška društva iz posameznega okoliša uskladijo stališča glede oblikovanja liste kandidatov. Kandidatne liste za člane upravnega odbora ČZS lahko vlagajo le čebelarška društva – volilni upravičenci. Kandidatne liste s pisno privolitvijo predlaganih kandidat/kandidatov za člane upravnega odbora ČZS naj čebelarška društva pošljejo na naslov ČZS najpozneje do 21. oktobra 2019.

3. Priprava in vlaganje kandidatnih list za člane nadzornega odbora in častnega razsodišča ČZS

Čebelarška društva v svojem volilnem okolišu evidentirajo in predlagajo primerno kandidatko oz. kandidata za članico/člana nadzornega odbora in častnega razsodišča ČZS. Predlagana kandidatka/kandidat mora biti članica/član ČZS in mora podati svojo pisno privolitev v kandidaturo. Predlagamo, da čebelarška društva iz posameznega okoliša uskladijo stališča glede oblikovanja liste kandidatov za člane nadzor-

nega odbora ter častnega razsodišča ČZS. Kandidatne liste za člane nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS lahko vlagajo le čebelarška društva – volilni upravičenci. Kandidatne liste s pisno privolitvijo predlaganih kandidat/kandidatov za člane odbora ter častnega razsodišča ČZS naj čebelarška društva pošljejo na naslov ČZS najpozneje do 6. januarja 2020.

Izvedba volitev

Predsednico/predsednika ČZS, člane nadzornega odbora ter častnega razsodišča ČZS bodo volilni upravičenci volili ob 69. rednem volilnem občnem zboru ČZS, ki bo v soboto, 7. marca 2020. Članice/člane upravnega odbora ČZS bodo volilni upravičenci posameznega volilnega okoliša izvolili na delnih volilnih občnih zborih. Ti bodo praviloma izvedeni ob regijskih posvetih, ki bodo v posameznih volilnih okoliših potekali novembra 2019. ČD so po pošti že prejela podrobnejša navodila in gradiva za izvedbo predvolilnih postopkov. Vodstva društev prosimo za tvorno sodelovanje pri teh pomembnih postopkih.

Barbara Dimc, tajnica ČZS

Kako pridobiti namenski propolis

Bi radi svojo staro čebelarstvo pravo pridobivanja propolisa s strganjem iz različnih delov panjev zamenjali z namenskim pridobivanjem propolisa? Bi radi izvedeli, kako iz

posameznega panjskega sistema pridobiti kakovosten in varen propolis? Vse to in še več boste izvedeli na **strokovni razpravi 25. septembra 2019 od 17. ure** dalje v prostorih Pohorske vile, Pivola 8, Hoče. Predstavitev možnosti pridobivanja v različnih panjskih sistemih in same izkušnje vam bosta

podala g. Vlado Pušnik in g. Tomaž Samec. Vabljeni ste vsi čebelarji, tudi tisti, ki imate že pridobljeno znanje o pridobivanju propolisa in želite svoje izkušnje deliti tudi drugim kolegom čebelarjem.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Vabilo na razpravo »ČZS včeraj, danes, jutri«

Vabimo vas, da se ob koncu mandata in pred volitvami v organe ČZS

udeležite razprave »ČZS včeraj, danes, jutri«, ki bo potekala v četrtek, 10. oktobra 2019, ob 16. uri na sedežu Čebelarstva Slovenije. V njej bodo poleg predsednika ČZS, g. Bo-

štjana Noča, in predsednika NO ČZS, g. Vlada Pušnika, sodelovali tudi sodelavci ČZS. Vljudno vabljeni!

Lidija Senič, vodja služb ČZS

»Pijmo kavo in čaj z medom« na Festivalu kave na Ptuj

Festival kave in kavarniške kulture na Ptuj že tradicionalno vabi ljubitelje priljubljenega črnega napitka. Ob letošnji peti obletnici se bo temu že tradicionalnemu dogodku pridružila ČZS, JSSČ s projektom »Pijmo kavo in čaj z medom«. Osrednje dogajanje se

bo odvijalo **v petek, 27. septembra 2019, ob 17. uri**, ko bodo v Hotelu Mitra na Ptuj priredili družabni kavarniški večer na temo Kava in zdravi dodatki. Gostje večera bodo: Janez Vencelj, podpredsednik ČZS, dr. Aleksandra Pivec, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Marija Merljak, svetovalka za zdravo prehrano, in Helena Ajdnik, ustanoviteljica in idejna vodja festivala Ptujске zgodbe o kavi.

Sobotno dogajanje, 28. septembra 2019, pa bo ponudilo zanimive dogodke v središču mesta, na voljo bodo kavni napitki, odvila se bo slikarska kolonija, ČZS pa bo na ogled postavila atraktiven napihljiv čebelnjak, ki bo skupaj z virtualnimi očali obiskovalcem približal svet čebel in pričaral nepozabna doživetja. Vljudno vabljeni!

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Povabilo k sodelovanju na Festivalu čebelarstva pesmi – Lukovica 2019

Petje in čebelarjenje sta del slovenske kulture in zato smo se pri ČZS v sodelovanju z Občino Lukovica odločili za organizacijo 4. Festivala čebelarstva pesmi. Na ta način želimo pevske ansamble spodbuditi k izvajanju nedvomno številčnih in malo znanih pesmi s čebelarstvo vsebino,

skladatelje pa k pisanju novih. Festival čebelarstva pesmi bo potekal **v petek, 6. decembra 2019**, ob 18. uri v prostorih Kulturnega doma Janka Kersnika v Lukovici. Podroben program festivala bomo objavili po prejemu prijav pevske ansamble – moške, ženske ali mešane –, ki se boste na festivalu predstavili s tremi slovenskimi pesmimi po svojem izboru, ena od njih mora imeti

čebelarstvo vsebino. Izvedbo pesmi s čebelarstvo vsebino bomo strokovno ocenili in najboljšo tudi nagradili. Letošnja novost festivala je, da bomo zmagovalcu festivala zagotovili brezplačno/avdio/video snemanje pesmi in plasiranje posnetka v javnost. Rok za prijavo k sodelovanju je **15. oktober 2019**, obrazec za prijavo je objavljen na spletni strani ČZS, na voljo pa je tudi na e-naslovu: barbara.dimc@czs.si.

ČZS

Predstavitev rezultatov programa ukrepov na področju čebelarjenja

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bo 18. septembra ob

16. uri v prostorih ČZS organiziralo predstavitev rezultatov ukrepov, ki se izvajajo na podlagi Programa ukrepov na področju čebelarjenja v Republiki Sloveniji v letih 2017–2019. Rezultate ukrepov bodo predstavili Kmetijski inštitut Slovenije, Veterinarska fakul-

teta v Ljubljani, Nacionalni veterinarski inštitut Slovenije, Čebelarstva zveza Slovenije, Eurofins Erico Slovenija d.o.o. ter Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja. Vljudno vabljeni!

Ministrstvo za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano

Svetovanja terenskih svetovalcev v mesecu septembru

Prihaja že obdobje intenzivne priprave na novo čebelarstvo sezono. Tako je treba preveriti zaloge hrane v posamezni čebelji družini. Pri krmljenju čebeljih družin pa je treba biti pozoren, saj smo lahko že za vsako majhno napako kaznovani z ropom v družini. Ostaja še kar nekaj opravil pri čebelah kot tudi odprta vprašanja, ki se nam pojavijo pri delu. V takšnih

primerih se posvetujemo s terenskim svetovalcem iz svojega okoliša. Seznan in stiki terenskih svetovalcev so objavljeni na spletni strani ČZS.

V tem času lahko zberemo vzorce čebel za analizo na kubitalni indeks. Navodila, kako zbrati vzorce čebel, in potek priprave kril za analizo prejmete pri terenskih svetovalcih. Zbrana krila se pošljejo na ČZS, kjer vam bomo v laboratoriju opravili brezplačno analizo. Sedaj imamo tudi možnost za brezplačno analizo medu, ki vam jo opravijo terenski svetovalci.

Opravili vam bodo meritve glede vsebnosti vode v medu in električne prevodnosti. Dobljene meritve vam bodo v pomoč pri določanju izvora medu.

V jesenskem času pa prihaja tudi čas za izobraževanja. Terenski svetovalci so pripravili zanimive vsebine delavnic, zato se jih le udeležite, saj boste prejeli koristne informacije za nadaljnje delo pri čebelah. Termine delavnic po Sloveniji objavljamo v nadaljevanju.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Urnik svetovalnih delavnic terenskih svetovalcev JSSČ v septembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
11. sep.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev v SDHNČ	Klavdijo Babič	OŠ Dekani, Dekani	g. Babič 041/825 680
27. sep.	16.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu, izpolnjevanje obrazcev v SDHNČ	Jakob Madjar	Šolski čebelnjak Sveti Jurij, Rogašovci	g. Madjar 041/598 356
29. sep.	9.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu, izpolnjevanje obrazcev v SDHNČ	Peter Babnik	Društveni čebelnjak Vojnik	g. Babnik 041/211 295
2. okt.	18.00	Dobra tehnološka praksa v čebelarstvu, izpolnjevanje obrazcev v SDHNČ	Franc Tratnjek	V čebelarskem domu Beltinci	g. Tratnjek 041/606 013

Urnik usposabljanj v septembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
11. sep.	16.30	Tehnologija pridobivanja propolisa	Tomaž Samec	KTC (Kulturno turistični center) na Sv. Ani	g. Kolarič 031/752 828
19. sep.	17.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	Dr. Peter Kozmus	Modra dvorana, Jakličev dom, Videm Dobropolje 34	g. Cimerman 031/780 533
25. sep.	9.00	Svetovanje o varni hrani	Nataša Lilek	Okrepčevalnici brunarica, Kočevska cesta 30a, 1330 Kočevje	g. Lovšin 031/451 434
3. okt.	17.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	Dr. Peter Kozmus	Center biotehnike in turizma – Grm Novo mesto, Sevn 13, Novo mesto	g. Kobe 041/940 606

Podatki o gibanju tehtnic od 21. junija 2019 do 20. julija 2019

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Bistriško Pohorje – Kot	6,5	Gozd – kristalizacija v satju
Bohor – Planina pri Sevnici	4,2	Gozd – kristalizacija v satju
Braslovče	11,9	Gozd – kristalizacija v satju
Brežice	0,0	Travniki
Čentiba – Lendava	-3,4	Ni medilo
Činžat – Lovrenško Pohorje	5,6	Gozd
Dekani – Koper	-5,6	Ni medilo
Dolenjske Toplice	4,9	Gozd
Gornji Grad	28,7	Gozd – kristalizacija v satju
Grčarice – Goteniška gora	7,4	Hoja
Ilirska Bistrica	0,5	Travniki
Iška vas – Krim	12,8	Gozd
Javorniki – vrh	6,9	Gozd
Jelovica – Rovtarica	11,4	Gozd – kristalizacija v satju
Kanalsko	11,3	Lipa
Kostanjevica na Krki – Gorjanci	9,2	Kostanj
Kozarišče – Loška dolina	18,9	Gozd
Kranjska Gora	3,6	Gozd – kristalizacija v satju
Kresnice – Kresniški Vrh	5,8	Kostanj
Krim – Kurešček	2,0	Gozd
Ljubljana – mesto	2,3	Lipa
Ljubljansko barje	1,9	Travniki
Ljutomer	2,1	Travniki
Lukovica – Prevoje	23,1	Gozd – kristalizacija v satju
Mali Bakovci – Prekmurje	-1,6	Ni medilo
Malič – Laško	28,9	Gozd – delna kristalizacija v satju

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Mašun	6,6	Gozd
Menišija – Logaška planota	2,6	Gozd
Metlika – Bela krajina	7,1	Kostanj, lipa
Murska Sobota – učni čebelnjak	-0,2	Ni medilo
Podčetrtek – Pristava	8,3	Lipa
Podkraj – Hrušica	0,4	Gozd
Podstenice – Kočevski rog	0,9	Hoja
Pokojišče – Ljubljanski vrh	8,4	Gozd
Polhov Gradec – Podreber	15,7	Kostanj, gozd
Poljane – Raca gora	10,3	Gozd – kristalizacija v satju
Poljanska gora – Bela krajina	13,5	Lipa, kostanj
Ravne – Šoštanj	16,6	Gozd – Kristalizacija v satju
Ribniško Pohorje	1,1	Gozd
Ruško Pohorje – vznožje	-0,1	Ni medilo
Šenčur – Kranj	19,0	Gozd – kristalizacija v satju
Šentjanž – Mokronog	5,2	Gozd
Sevniško – Krško	3,2	Lipa, kostanj
Slovenske gorice – Lenart	-2,3	Ni medilo
Tolminsko	10,4	Lipa
Travna gora – Velika gora	15,3	Gozd – kristalizacija v satju
Trnovski gozd	8,0	Lipa
Veliki Boč – Kozjak	5,7	Gozd
Vrh – Kočevski rog	0,0	Gozd
Zavrč – Haloze	-1,1	Ni medilo
Zreško Pohorje	31,4	Gozd – kristalizacija v satju
Žužemberk	5,2	Lipa

Podatki o gibanju tehtnic od 21. julija 2019 do 20. avgusta 2019

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Bistriško Pohorje – Kot	-6,2	Ni medilo
Bohor – Planina pri Sevnici	-2,1	Ni medilo
Braslovče	2,2	Gozd – kristalizacija v satju
Brežice	-3,4	Ni medilo
Čentiba – Lendava	6,0	Travniki, podrast, ajda
Činžat – Lovrenško Pohorje	0,6	Hoja
Dekani – Koper	-9,2	Ni medilo
Dolenjske Toplice	-7,2	Ni medilo
Grčarice – Goteniška gora	10,6	Hoja
Ilirska Bistrica	-5,0	Ni medilo
Iška vas – Krim	2,4	Hoja
Javorniki – vrh	9,0	Gozd in hoja
Jelovica – Rovtarica	-1,2	Ni medilo
Kanalsko	-4,3	Ni medilo
Kostanjevica na Krki – Gorjanci	-4,0	Ni medilo
Kozarišče – Loška dolina	-1,6	Ni medilo
Kresnice – Kresniški Vrh	-3,7	Ni medilo
Krim – Kurešček	-3,1	Ni medilo
Ljubljana – mesto	-7,8	Ni medilo
Ljubljansko barje	5,0	Travniki in podrast
Ljutomer	2,2	Travniki in podrast
Mali Bakovci – Prekmurje	1,2	Travniki in podrast
Malič – Laško	1,6	Gozd – kristalizacija v satju
Mašun	6,0	hoja
Menišija – Logaška planota	10,4	hoja

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Metlika – Bela krajina	-1,7	Ni medilo
Murska Sobota – učni čebelnjak	2,2	Travniki in podrast
Podčetrtek – Pristava	-2,1	Ni medilo
Podkraj – Hrušica	-0,1	Ni medilo
Podstenice – Kočevski rog	-1,2	Ni medilo
Pokojišče – Ljubljanski vrh	4,8	Hoja
Polhov Gradec – Podreber	-8,0	Ni medilo
Poljane – Raca gora	9,3	Hoja
Poljanska gora – Bela krajina	-2,0	Ni medilo
Ravne – Šoštanj	2,5	Gozd – kristalizacija v satju
Ribniško Pohorje	0,8	Gozdna podrast
Ruško Pohorje – vznožje	-4,7	Ni medilo
Šenčur – Kranj	-1,4	Ni medilo
Šentjanž – Mokronog	-9,3	Ni medilo
Sevniško – Krško	-2,8	Ni medilo
Slovenske gorice – Lenart	-8,0	Ni medilo
Tolminsko	-4,9	Ni medilo
Travna gora – Velika gora	7,4	Hoja
Trnovski gozd	-5,6	Ni medilo
Veliki Boč – Kozjak	0,0	Gozdna podrast
Vrh – Kočevski rog	1,6	Hoja
Zavrč – Haloze	-2,2	Ni medilo
Zreško Pohorje	0,2	Gozdna podrast
Žužemberk	-0,8	Ni medilo

Oblačila za prosti čas sedaj na razpolago po akcijskih cenah

Še vedno so na razpolago oblačila za prosti čas v vseh številkah od XS do 2XL za moške in ženske (majice brez ovratnika, jakne in polo majice ...). Sedaj po akcijskih cenah. Naročila sprejemamo na ines.zunic@czs.si ali 01/729 61 00. Zagotovite si svoj kos oblačila in bodite prepoznavni.

Tajništvo ČZS

Vetrovka: 45,00 EUR

Polo majica: 14,00 EUR

Majica: 12,00 EUR

Kapa: 6,00 EUR

Nogavice: 2,00 EUR

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZAČETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogljičeni spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo *Stiglar* d.o.o., Prilicova ulica 10 a, 1291 Škofljica

Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Izdelava prevoznih čebelnjakov AŽ- in nakladnih

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
 Telefon: 031 681 589

Mali oglasi

PRODAM

Cvetni prah, zamrznjen po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Cvetni prah oljne ogrščice ter 8-satno točilo na električni pogon, tel.: 040/249 323.

Matični mleček, pridelan na območju Haloz, cena po dogovoru, tel.: 041/824 831.

Letošnji akacijev in cvetlični med v sodih ali pakiran v kozarce, tel.: 041/656 815.

Letošnji akacijev, cvetlični, kostanjev, gozdni med ter matični mleček lastne pridelave, možna dostava, tel.: 041/587 573.

Akacijev in cvetlični med, tel.: 031/882 295.

Akacijev in cvetlični med, tel.: 031/244 601.

Akacijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Akacijev, cvetlični, lipov in kostanjev med lastne proizvodnje, tel.: 040/217 542.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in gozdni med, tel.: 041/881 830.

Akacijev, cvetlični, kostanjev, gozdni in smrekov med ter svež zamrznjen cvetni prah, dostava brezplačna, tel.: 041/385 620.

Akacijev, cvetlični, lipov, kostanjev in ajdov med ter med oljne ogrščice lastne pridelave, možnost dostave v Ljubljano, tel.: 041/252 695.

Cvetlični, lipov in kostanjev med, možna dostava, tel.: 031/651 378.

Cvetlični in gozdni med (SMGO), tel.: 051/353 502.

Lipov med v sodih, tel.: 041/215 281.

Kostanjev med, tel.: 051/225 916.

Kostanjev med v sodih po 75 kg, tel.: 041/805 179.

Kostanjev in gozdni med, tel.: 070/201 503.

Kostanjev in gozdni med v sodih (Novo mesto), tel.: 031/796 931.

Gozdni in hojev med, tel.: 031/648 229.

80 kg kostanjevega medu (okolica Ljubljane), tel.: 041/241 788.

Roje in narejence na AŽ- ali LR-satih ter akacijev med, tel.: 041/329 435.

Čebelarje družine, ugodno, tel.: 051/847 703.

Čebelarje družine na AŽ-satih (okolica Šentjerneja), tel.: 070/877 080.

Čebelarje družine na AŽ-satih (osrednja Slovenija), tel.: 041/759 100.

Čebelarje družine na AŽ-satih (Gorenjska), tel.: 031/472 560.

Čebelarje družine na AŽ- in 2/3 LR-satih, cena po dogovoru, tel.: 051/847 703.

Čebelarje družine na AŽ- ali LR-satih (okolica Ivančne Gorice), tel.: 040/838 956.

Nekaj zdravih, močnih čebelarjih družin na AŽ-satih (Dolenjska), tel.: 040/291 102.

Po deset čebelarjih družin na 9 AŽ in LR-satih, vse leto 2019, tel.: 031/556 244.

Čebelarje družine na 7 AŽ-satih z mlado matico, čebele so zdravljene (mravljinčna kislina), cena po dogovoru, tel.: 070/877 080.

Nekaj čebelarjih družin na AŽ- ali LR-satih (Dolenjska), tel.: 040/838 956.

20 močnih čebelarjih družin z AŽ-panji ali brez (okolica Domžal), tel.: 040/209 004.

Lipove deske, 5 cm (Medvode), tel.: 041/958 089.

210 kosov AŽ-satnikov, brez satnic (okolica Sevnice), tel.: 031/266 814.

Panje z družinami, zdravljene z mravljinčno kislino, ugodno (Žiri), tel.: 041/239 062.

6-satne AŽ-panje iz stiropora, rabljene eno zimo, tel.: 031/267 648.

Rabljeni 10S, troetažne in nakladne AŽ-panje ter akacijev, cvetlični, lipov med ter plastične LR matične rešetke, tel.: 031/892 952.

AŽ-panje polovičarje 9S (prašilčke), nove, kompletne, ter pitalnike (krmilnike) AŽ 10-satne, nove, okoli 2,6 litra, tel.: 041/840 357.

Nakladne AŽ-panje, naseljene, ter prikolico z desetimi AŽ-panji, tel.: 041/507 254.

Štiri AŽ-panje, štiri nakladne panje, električno točilo za med, pocinkano, dve čebelarji družini in drugo opremo, tel.: 041/714 214.

Zabojsnik za prevoz 8 AŽ-panjev z dviznimi nogami, ugodno, tel.: 041/648 206.

Stacionarni čebelnjak s 24 AŽ-panji 10S, 10 naseljenih (Bojanci, Bela krajina), tel.: 07/306 44 76.

10 novih AŽ 5-satarjev in AŽ 10-satarjev iz lipovega lesa, možna menjava za vosek, tel.: 041/822 366.

20 novih AŽ-panjev 10-satarjev, 15 naseljenih ter letošnji cvetlični in kostanjev med, tel.: 031/501 801 (po 19. uri).

Zabojsnik z 8 AŽ-panji in družinami, rabljen tri sezone, ter kompletne nove AŽ-panje, 10-satne, tel.: 041/656 125, 041/755 149.

Dva zabojsnika s panji in čebelami, z 10 naseljenimi AŽ-panji 10S oz. naseljeno omaro 11 + 3 in 4 7S prašilčke, tel.: 051/678 102.

Tovornjak Renault Midlum, z nakladalno ploščadjo, dimenzije 6,8 m x 2,48 m x 2,5 m, primeren za čebele, tel.: 051/727 048.

Mešani gozd Bukovica - Teme-nica, 6812 m2, ter zemljišče z gradbenim dovoljenjem za postavitev čebelnjaka v izmeri 58 m2 (čebelnjak že delno postavljen), ob parceli potoček, tel.: 070/995 508.

Nerabljen napajalnik za čebele (narobe obrnjeni kozarci na nerjavečem drogu) ter mehanska tehtnica (tehtanje do 150 kg), tel.: 051/855 070.

Mehansko čebelarstvo tehtnico, tel.: 041/903 434.

KUPIM

Kamion do 3,5 tone, starejši model, temu primerna cena, npr. Fiat Daily 35.8 letnik 92, tel.: 041/974 072.

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA VSEH VRST AŽ PANJEV NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI

PRI ENKRATNEM NAKUPU DESETH PANJEV VAM PODARIMO PRAŠILČEK

MIZARSTVO KRZE

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
041 420 200 01/755-13-17

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom! Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

Čebelam prijazni premazi za les iz Belinke

www.belinka.com

info.belokranjski-hram@t-2.si
Facebook – belokranjski hram

Za člane ČZS nudimo 5-% popust pri nakupu
čebelarske opreme LYSON v vrednosti nad 50 EUR.

LYSON

Polnilnica za med
z avtomatsko
obračalno mizo
Lyson
Cena: **3.883,00 €**

Mešalnik medu,
400V z mešalom
in avtomatiko
50 L
Cena: **804,90 €**

Komora za
dekrystalizacijo
medu 300 kg
Cena: **1.767,30 €**

Špiralni grelec medu,
FI 250 mm, 2x 400W,
OPTIMA LINE
Cena: **284,81 €**

Sladkor 25 kg vreča
Cena: **13,00 €**

Kozarci
in pokrovčki
za med
več vrst
UGODNO

Topilnik voska
mali Lyson
+ gorilnik
Cena: **410,45 €**

Hlapilnik za mravljično
in oksalno kislino
Cena: **1,46 €**

Zaščitna maska 3M
za zdravljenje čebel
+ filtri
Cena: **63,80 €**

* Vse cene vsebujejo DDV.

Drugo čebelarsko opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o.
Ulica Staneta Rozmana 26, 8340 Črnomelj
M: +386 40 748 588
Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 09.00–16.00
sre.: 09.00–17.00
sob.: 08.00–12.00

PE Belokranjski hram Domžale
Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale
M: +386 40 269 870
Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 9.00–16.00
sre.: 9.00–17.00
sob.: 8.00–12.00

PE Maribor
Trgovina Gardina
Cesta XIV. divizije 75, 2000 Maribor
Tel.: +386 2 471 51 73
Delovni čas: pon.–pet.: 8.00–18.00
sob.: 8.00–12.00

Vzreja matic
BUKOVŠEK
– od leta 1934 –

Ponujamo vam označene matice kranjske sivke.

Matice pošiljamo večkrat na teden.

Tel.: 01/361 24 28
Gsm: 031/027 780

Golo Brdo 19
1215 Medvode

Čebelarstva tehnika
www.apiscale.eu

samo 95,40 EUR

- brezžični display
- spremljanje številčnosti
- spremljanje donosa
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- zadostno krmljenje
- za vse vrste panjev

041/844-482

Matevž Strgar s.p., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica

Apital

Apital d.o.o.
Vrbovec, Hrvaška
→ www.apital.hr
→ info@apital.hr
→ 00 385 98 9108 320

Proizvodnja kovinske čebelar opreme

NOVO
Distribucija in prodaja v trgovini Repro

Dvor 12b
8361 Dvor

- zabojnik za prevoz čebel • prevozna enota
- parni topilnik • preša za vosek • voziček za sode
- komora za dekrystalizacijo medu

Nas facebook:

Svetovna uspešnica zdaj tudi v slovenskem prevodu!

VEČ KOT MED:
O ŽIVLJENJU IN PREŽIVETJU ČEBEL

Naročila na: info@medtem.si info: bit.ly/Vec-kot-med Knjigo pošljemo brezplačno!

www.cebeler.net

NA ZALOGI: Za več informacij pokličite: **041 222 665**

PANJI AŽ
NAKLADNI AŽ PANJI
SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
PANJI LR
POGAČE - HONEY BEE PRO
IZOLACIJSKA PENA
DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKA OPREME,
MD OPREMA

Osmukalniki, kateri ne plesnijo.

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

RES DOBRO
AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE

- ✓ Turistično zavarovanje od 1,72 €/mesec*
- ✓ Brezplačno "zamrznemo" bonus
- ✓ Vrnemo 10% kasko premije

* Zdravstveno zavarovanje z asistenco v tujini v okviru vašega avtomobilskega zavarovanja (AO)

GENERALI
Zadovoljstvo na prvem mestu

Kako do ugodnosti na **080 70 77** ali www.generalis.si

Zapustili so nas

ANTON MILETIČ
1941–2019

Lani jeseni je Tone namrnil svoje čebele za zimo in upal, da bo spomladi z zadovoljstvom opazoval njihov razvoj, a žal je usoda hotela drugače. Ko so se čebele še stiskale v zimsko gručo, smo se člani ČD Mlinšek 23. februarja 2019 morali od njega posloviti. Tone je veliko vedel o čebelah. Svoja spoznanja, ki jih je pridobil z dolgoletnim

čebelarjenjem, je zelo rad posredoval tudi drugim. Za svoje delo je prejel odličje A. J. III. stopnje. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Mlinšek Velenje

DANILO MURŠEC
1959–2019

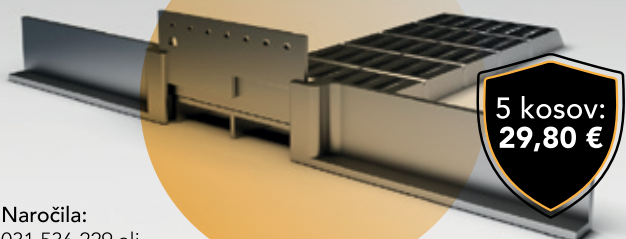
Konec meseca marca nas je presenetila žalostna novica, da nas je mnogo prezgodaj zapustil naš član Danilo, ki bi konec septembra dopolnil 60 let. Čebela-

ril je od leta 1981, v naše ČD Sveta Trojica - Lenart se je včlanil leta 2004. Bil je dejaven član, vključeval se je v dela čebelarskega društva, en mandat je bil tudi član upravnega odbora društva. Pri svojih čebelicah si je ob boleznih nabiral novih moči za službene obveznosti in prosti čas. Večkrat je bil tudi delovni predstavnik na zboru članov. Kljub slabemu zdravju je letos januarja prijavil 12 čebeljih družin. Za svoje dejavno delo v društvu je prejel pisno priznanje ČD-ja in značko zvestobe za deset let v društvu. Od njega smo se poslovili 29. marca 2019 v Trnovski vasi.

ČD Sveta Trojica - Lenart

CIRIL LAZAR
1934–2018

Lansko leto 4. maja 2018 smo se na pokopališču v Lešah poslovili od duhovnika in čebelarja Cirila Lazarja. Pred 17 leti se je včlanil v ČD Tržič in ostal član do smrti, 1. maja 2018. Ob prihodu na župnijo so mu farani postavili čebelnjak, da je lahko čebelaril kot v prejšnjih župnijah v Tomišlju, Radomljah in na Jezerskem. Med čebelarje je prinašal

ČEBELJI KORIDOR ZA PREPREČEVANJE
ČEBELJEGA ROPA

Naročila:
031 536 229 ali
www.cebeljikoridor.si

KUNSTELJ

Miha Kunstelj s. p., inž. Jože Kunstelj s. p.

Zavrti 41, 1234 Mengeš

Tel.: 031/352 797, 01/723 70 27, 031/893 276

E-pošta: jm-kunstelj@amis.net

www.mj-kunstelj.com

Čebelarški jopiči, kombinezoni, klobuki, kape, rokavice, pajčolani ...

Čebelarska točila (3-, 4- in 5-satna, plastika in inox)

in posode za med (50, 70 in 100 l), rezervni deli za točila,

motorji (80 in 110 W), ročni pogoni, plastični ventili ...

NOVO: kape s svetilko in povečevalom

Medikoel

INHALACIJA IZ PANJA

Z inhalacijskimi seti API-AEROSOL I, API-AEROSOL II in API-AEROSOL Plus lahko izvajate aerosolno apiterapijo iz panja. Izbirate lahko med seti z naravnim vlekem in seti s prisilnim vlekem.

Medikoel d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radovljica, T: 04 537 85 10, M: 041 618 775, info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

NOVO

Set za aplikacijo čebeljega strupa.

PROPO STEAM – UPARJALNIK PROPOLISA

Apiterapevtski aparat Propo Steam nam s segrevanjem naravnega propolisa omogoča izvajanje inhalacijske terapije. S priloženim priborom uporabnik sam ali s pomočjo apiterapevta izvaja inhalacije, ki koristijo pri težavah dihalnega sistema. Propo Steam pa je primeren tudi za čiščenje lebdječih delcev, mikrobov in organskih topil iz zraka. Prostor prijetno odišavi z vonjem propolisa.

vedrino in prijetno razpoloženje. Bil je prijeten sogovornik in s svojim lepim značajem gradil mostove in prijateljstvo med čebelarji. Čebele so mu bile vzor delavnosti, nesebičnosti in čuta za skupnost. Večkrat se je rad pohvalil, da se mu je roj čebel naselil v ostrejšu zvonika župnijske cerkve na Jezerskem, in dejal, da so se kar dobro počutile. Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Tržič

STANE GRAJZAR

25. 10. 1936–4. 8. 2018

Stane se je leta 1948 vpisal v ČD Smlednik in čebelaril polnih 70 let. Od leta 1990 do leta 2009 je bil predsednik ČD Smlednik in tudi ustanovni član ČD Medvode. Redno se je udeleževal čebelarskih srečanj in izobraževanj. ČZS ga je leta 1983 odlikovala z odličjem A. J. III. stopnje, leta 2004 z odličjem A. J. II. stopnje. Leta 2014 je dobil posebno priznanje ČD Medvode za več kot 50letno čebelarjenje. Vsakemu čebelarju je bil vedno pripravljen pomagati z nasveti ali pa je ponudil svojo pomoč. Spominjali se ga bomo kot predanega čebelarja z ogromno izkušnjami, pozitivnimi in negativnimi, in te so bile vedno dragocene tudi za nas. Bil je društvena enciklopedija čebelarjenja.

ČD Medvode

JOŽEF GLAVAN

1940–2018

Po kratki, a hudi bolezni nas je v 79. letu starosti decembra 2018 zapustil naš prijatelj čebelar Jože. Rodil se je v kmečki družini v Soteski na Dolenjskem, se izučil za mizarja in ob službi skrbel tudi za manjšo kmetijo. V osemdesetih letih se je začel ljubiteljsko ukvarjati s čebelarjenjem in poskušal čim bolj slediti novostim. Prejel je odličje A. J. III. stopnje in priznanje za 40-letno članstvo v ČD Cerklje. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Cerklje na Gorenjskem

MIRKO JUG

25. 9. 1947–14. 6. 2019

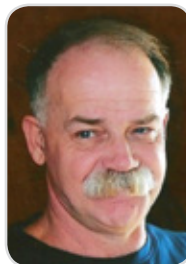
Mirko je začel čebelariti zelo zgodaj, že leta 1962. Ko smo v Žerjavu leta 1964 ustanovili ČD Žerjav, je bil med ustanovnimi člani. Čebelnjak si je postavil na domačiji Mrdavišič in več kot 50 let čebelaril s povprečno osmimi čebeljimi družinami. Bil je dejaven v društvu kot blagajnik in član NO-ja ter za društveno in strokovno delo s čebelami leta 1979 tudi bil odlikovan z odličjem A. J. III. stopnje. Izgubili smo marljivega čebelarja, ki smo ga zelo cenili, mu radi prisluhnili pri čebelarskih nasvetih in ga nadvse spoštovali.

čjem A. J. III. stopnje. Izgubili smo marljivega čebelarja, ki smo ga zelo cenili, mu radi prisluhnili pri čebelarskih nasvetih in ga nadvse spoštovali.

ČD Žerjav

DUŠAN ŠTILEC

1957–2019

V najlepšem mesecu maju se je po kratki in hudi bolezni od nas poslovil prijatelj in čebelar Dušan Štilec. Rodil se je 14. maja v Stražišču pri Kranju. Dologetna želja mu je bila, da bi imel vsaj dva panja čebel. V ČD Selška dolina se je včlanil leta 2014. V tem kratkem obdobju čebelarjenja je naredil lep čebelnjak za 18 panjev in ga tudi napolnil s čebelami. Rad se je udeleževal društvenih občin zborov, piknikov in izobraževanj. Spominjali se ga bomo kot vedrega človeka z močno voljo.

ČD Selška dolina

ALOJZ KUHL

1957–2019

8. marca 2019 smo se bistriški čebelarji poslovili od velikega čebelarskega prijatelja in zvestega člana Alojza Kuhla. Začel je čebelariti leta 1985 in se leta 1996 včlanil v ČD Slovenska Bistrica in ČZS. Na vrtu sta s pokojnim tastom lastno-ročno izdelala prelep čebelnjak. Bil je ljubitelj lesa, zato si je panje in leseno opremo, ki je potrebna pri čebelarjenju, izdelal sam. V društvu je bil vedno med dejavnejšimi člani, posebej se je izkazal pri izgradnji čebelarskega centra. Prejel je vrsto priznanj in zahval, med njimi tudi odličje A. J. III. stopnje. Bil je velika, delovna, poštena, ustvarjalna, v napredek usmerjena osebnost. Ostal nam bo v trajnem spominu.

belariti leta 1985 in se leta 1996 včlanil v ČD Slovenska Bistrica in ČZS. Na vrtu sta s pokojnim tastom lastno-ročno izdelala prelep čebelnjak. Bil je ljubitelj lesa, zato si je panje in leseno opremo, ki je potrebna pri čebelarjenju, izdelal sam. V društvu je bil vedno med dejavnejšimi člani, posebej se je izkazal pri izgradnji čebelarskega centra. Prejel je vrsto priznanj in zahval, med njimi tudi odličje A. J. III. stopnje. Bil je velika, delovna, poštena, ustvarjalna, v napredek usmerjena osebnost. Ostal nam bo v trajnem spominu.

ČD Slovenska Bistrica

JOŽEF AJD

1934–2019

V maju 2019 smo se bistriški čebelarji poslovili od čebelarskega prijatelja in zvestega člana Jožefa Ajda. Začel je čebelariti leta 2006 in se še istega leta včlanil v ČD Slovenska Bistrica in ČZS. Ni bil velik čebelar po številu panjev, ampak je bil velik čebelar po duši, kar se je izražalo pri njegovem odnosu do čebelic. Z veseljem, kadar je lahko, je prihajal med čebelarske prijatelje in v čebelarski center. Prejel je vrsto priznanj in zahval, med njimi tudi odličje A. J. III. stopnje leta 2011. Bil je čebelar v pravem pomenu besede. Ostal nam bo v trajnem spominu.

ČD Slovenska Bistrica

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:

od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelska oprema in drobní pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

KIPGO ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA

☎ (01) 729 61 30, GSM 051 352 952 e-pošta: cebelarna.lukovica@gmail.com

OBIŠČITE NAS
V NAŠI SPLETNI
TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

- PANJI
- OPREMA ZA PANJE
- SATNICE
- ZAŠČITNA OPREMA
- OSTALI ČEBELARSKI PRIPOMOČKI
- OPREMA IN PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV
- TOČILA
- CEDILA
- OPREMA ZA SEGREVANJE MEDU
- OPREMA ZA POLNJENJE MEDU
- EMBALAŽA

EMBALAŽA ZA MED:
- STEKLENA
- PLASTIČNA
- KARTONSKA
- POKROVČKI

- IZDELUJEMO:
- PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
 - PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
 - PANJE AŽ 3E: 9S, 10S, po naročilu 11S
 - PANJE AŽ KOZINC 11 + 3

Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo 4 % popusta pri gotovinskem nakupu v vrednosti nad 50 EUR v naših prodajalnah.

SIRUP ZA HRANJENJE ČEBEL

ČISTEJŠI
CVETNI PRAH

OSMUKALNIKI ZA CVETNI PRAH ZA AŽ- IN LR-PANJ VEČJA KOLIČINA CV. PRAHU
PANJI Z NOTRANJIM SMUKALNIKOM CV. PRAHU

POSODE ZA MED (iz nerjavečega materiala in PVC-ja)

NAROČENO POŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

IZPARILNIK ZA OKSALNO KISLINO

12 in 220V

VENTILACIJSKI KOMBINEZONI in JOPIČI
-zračen
-narejen je iz treh slojev tkanine in predstavlja zato popolno zaščito pred piki čebel

NALEPKE ZA MED, CVETNI PRAH, MEDENE PIJAČE IN PRELEPKE od 0,28 EUR/POLA

URNIK
BATUJE
pon-pet 8 00-13 30
12 30-16 00
sob. ZAPRTO
PE LUKOVICA
pon-pet 9 00-13 00
13 30-17 00
sob. ZAPRTO

APIS MED®

ČEBELARSTVO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00-12.00
15.00-17.00

V septembru ob sobotah zaprto.
apis.med93@gmail.com
www.apis-med.si

10-SATNI AŽ-PANJ

NAKLADNI AŽ-PANJ

KAKOVOSTNI AŽ-SATNIKI
CENA 0,86 EUR
LASTNA PROIZVODNJA
ZBITI, LEPLJENI, VRTANI

PREDELAVA VOSKA V SATNICE
SAMO 1,38 EUR/KG

25-, 50-, 100-KG
RSF-POSODE

PRAŠILČEK
AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI

TRIETAŽNI AŽ-PANJ

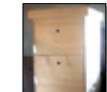
GRELEC ZA MED - OKROGLI
106 CM ALI 86 CM

DVOJNO CEDILO ZA MED

KAKOVOSTNA RSF-TOČILA IN POSODA

STANDARJNI LR- IN DVOTRETINJSKI LR-PANJ

PLATIČNO OBEŠALO (AŽ) IN RAZSTOJISČE (LR)

ČEBELJE POGAČE LASTNA PROIZVODNJA CENA 1,25 EUR/KG
NAD 100 KG CENA 1,20 EUR/KG

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,38 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek. ■ Odkupujemo čebelji vosek.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V
KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tveganja promocijskega oglasa predstavljajo le stališča avtorja in ne predstavljajo nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.